

Vpl. Pyhäjärvi

Tiistai 23.6.2020

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 6 • 65. vuosikerta Irtonumero 3 €

Satakuntalainen jolla on karjalaiset juuret Aseseppä Jukka Läätinen Rauman Lapista

Jukka Läätinen on remontoinut entisestä puuseppä-verstaasta yritykselleen toimivat työtilat. –On tärkeää, että työpaikka on sellainen, että sinne on kiva tulla ja siellä viihtyy, hän toteaa.

Tarja Kopalainen

Kauniin kesäisenä aamupäivänä ajelen Rauman Lapissa kohti Sukkalan kylää ja yritystä nimeltä Satakunnan Ase Oy. Tapaan pyhäjärveläisjuurisen aseseppän Jukka Läätin.

Kukintansa aloittavat syreenit tien reunamilla kaunistavat idyllistä maalaismaisemaa. Aseseppä **Jukka Läätinen**, 33, kurvaa paikalle juuri, kun olen kääntymässä pihaan.

Nuoren perheenisän aamu on ollut kiireinen. Korona-aikana jätämme

kättelyn väliin ja esittelyjen jälkeen pääsen tutustumaan Jukka Läätin ja hänen työpaikkaansa.

Perhe on ykkösasia

Epäselväksi ei jää että Jukka Läätin elämässä tärkein asia on perhe; vaimo Sa-

rita sekä pojat 3-vuotias Jouka ja 1-vuotias Aamos. Tärkeä perheenjäsen on myös beagle nimeltä Tuiska. Perheen koti on Euran Hinnerjoella vuonna 1929 rakennetussa talossa, jota Jukka ja Sarita kunnostavat alkuperäistä kunnioittaen. Kodin ja perheen

jälkeen Jukka Läätin elämän arvoissa nousee esiin ekologisuus ja vanhan kunnioittaminen.

–Haluan yrittää edes jollain tasolla elää siivostti. Pidämme esimerkiksi hyötypuutarhaa, jossa kasvatamme osittain omaa ruokaamme; perunoita, marjoja, omenoita. Vanhan vaaliminen on Jukalle tärkeä arvo ja elämäntapa.

Jukka ja Sarita kohtasivat toisensa aikoinaan opiskelujen parissa, Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa eli ”Kätsä-koulussa”, kuten paikalliset sitä kutsuvat. Kumpikin opiskeli koulussa kultaseppälinjalla. Jukka muistelee vieläkin lämmöllä päteviä opettajiaan **Arto** ja **Mirja Kuusela**. Valmistuttuaan pariskunta toimi kuuden vuoden ajan yrittäjinä, tehden päätoimisesti koruja. Uusille Jukan ajoi jonkinlainen ”ekologinen kriisi”.

–Korujen tekeminen ei tuntunut enää mielekkäältä. Kultaseppä työ on myös aika yksitoikkoista; työasentoja on oikeastaan vain yksi, pohtii Jukka alanvaihdon taustoja.

**JATKUU
sivulla 5**

Tehdään vasta! - vai vihta?

Vammalan Karjalaseura antaa ohjeet perinnetyöhön facebook-videolla ja sivulla 11.

Tästä se lähtee! Saga aloittelee ensimmäistä vastaan ja Veikka sitoo omaansa isovanhempiensa Oiva ja Tuula Kaasalaisen opissa.

Taubilan kartano – lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville! 176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5, hinta vain 30 €.

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II, yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369 seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820 Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti> Hintoihin lisätään toimituskulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyksuluja.

Vpl. Pyhäkylä-Seura

KUVA HELENA SULAVUORI

Karjalan Liiton 80-juhlavuoden kunniaksi istutettiin Karjalainen muistometsä Tammelassa Mustialan yhteismetsään ja Eurassa Mestilän yhteismetsään. Lue lisää sivu 3. Kuvassa istutustalkoissa mukana olleiden Pekka Ahokkaan ja Pertti Hakasen heimotervehdys laavulla nokipannukahveilla. Katso sivu 3

KUVA RIITTA PÄIVÄLÄINEN

A, muistat sie?! Vuoden 1970 karjalaiset kesäjuhlat Helsingissä ovat unohtumattomat. Pyhäjärveläisillä oli silloin erityisen mahtava kulkue. Puolen vuositakaisia kesäjuhlia, joissa Karjala Liitto juhli 30-vuotista taivaltaan, on muisteltu värikuvin ja kirjoituksin. Katso sivut 6-7

Pääkirjoitus

Koronakeväästä eteenpäin

□ Esko Pulakka
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
hallitusneuvoston pj.

Viimein tuli sadepäivä. On mukavampaa puuhailla sisällä kuin ulkona. Oli kyllä muutama päivä sellaista hellettäkin, että teki mieli tulla hirsimökin viileyteen. Että on oltu ulkona ja sisällä. Jos ei jaksa puuhailla, on muita ikkunoita auki. Kirja on aina mukava kaveri. Telkkari toinen.

Ihan aarrearkku on mielestäni ylen areena lukemattomine dokumentteineen.

On ollut erikoinen kevät. Poikkeustilassa elämme vieläkin, mutta kesäkuun alkaessa ohjeet ja määräykset helpottivat jonkin verran. Toivottavasti ei helpotettu liikaa. Mielestäni me suomalaiset olemme tällaisen tiukan paikan tullen varsin kuuliaista väkeä. Kun noin kerran viikossa käy kylällä suuremmassa kaupassa, ihmisten käytös on ihailtavaa. Ei mennä lähelle, pestään käsiä, käytetään desiä, kasvosuojainkaan ei enää huvita niinkuin joskus. Mutta tein sellaisen huomion, että ihmiset ovat jotenkin vakavampia ja hiljaisempia kuin ennen.

Huomaan, että aika kuluu maaseudulla eläessä ihan hyvin. Moni kaltaiseni kotitilalla asuva on varmaan tehnyt saman huomion. Siirtoväen arpajaisissa on käynyt hyvin minulla ja monella muulla. Olen varma siitä, että hyvien yhteyksien haja-asutusalueet tulevat olemaan haluttuja elämisen tukikohtia koronakokemusten jälkeen.

Säätiömme hallitus on pitänyt kokouksia etänä, joku päivä sitten oli jo toinen etäkokous. Touhu sattuu olemaan minulle tuttua kunnallisten luottamustehtävien takia. Säätiö sopeuttaa toimintaansa sen mukaan, miten ohjeet muuttuvat. Asiamies päivittää suunnitelmia jatkuvasti. Tilanne on hallinnassa ja säätiö toimii. Näillä näkömin pääsemme pitämään hallintoneuvoston kokouksen elokuussa, toivottavasti ”oikeana” vaikka vähän normaalia laajemmalla paikassa. Kyllä oikea tapaaminen on tilanteen salliessa ainakin meidän heimolaisillemme ihan välttämätöntä.

Toiminnan sopeuttamiseen liittyy, että seuraava lehtemme numero on heinä-elokuun kaksoisnumero. Toisalta luvattiin, että yritetään tehdä normaalia paksumpi numero. Kannustankin lukijoita lähettämään aineistoa.

Nyt moni meistä muistelee, että niin, vuonna 1990, 30 vuotta sitten, pääsimme käymään kotiseutumatkalla Karjalassa ensimmäisen kerran. Niin oli minullakin. Retki tehtiin isä-Veikon kanssa. Ajan kuluminen on ällistytävää. Esimerkiksi, Isä oli silloin nuorempi kuin minä nyt. Olen siitä matkasta paljon kertonut, enkä niitä tunnelmia koskaan unohda. Meillä oli Mosse-taksi, jota ajoi aika hyvin englantia puhuva kuljettaja. Tunnelma sähköistyi kovasti, kun isä pyysi pysähtymään Kiimajärven kohdalle ratapenkan viereen. Tätä tietä ei ollut ennen. Isä katseli ja mietti paikkoja. Totesi sitten: ”Tästä on neljäsataa metriä me kottii.” Ratapenkki esti näkyvyyden. Kun tämä uusi tie yhtyi vanhaan lähellä Noitermaan pysäkkiä, oltiin tullu tutuille paikoille. Isä tiesi aivan joka paikan. Ihmeellistä, että seudut tuntuivat tutuilta minustakin. Niin paljon olin kuullut tarinoita ja lukenut seudusta.

Nyt on oikeastaan kova ikävä Karjalaan. Tällä hetkellä emme tiedä, koska rajat tuohon suuntaan aukeavat ja tilanteet normalisoituvat. Ennustan, että koko tämän vuoden kotiseutumatkailu voi olla vaikeaa.

Hyvää sydänkesää kaikille lehtemme lukijoille!

Karjalaiset Metsät muistuttavat menneestä ja rakentavat tulevaisuutta

KUVA HELENA SULAVUORI

Perti Hakanen, Mustialan yhteismetsän toiminnanjohtaja Juha Simola ja Mustialan yhteismetsän puheenjohtaja Pekka Ahokas muistuttavat metsän karjalaisuuden jatkumisesta sukupolvien ketjussa.

–Karjalan Liiton 80-juhlavuoden kunniaksi teimme Satakunnassa ja Hämeessä historiaa, kertoo Karjalan Liiton puheenjohtaja Perti Hakanen. Istuimme Karjalaisen muistometsän, Tammelassa Mustialan yhteismetsään sekä Eurassa Mestilän yhteismetsään.

Molemmat yhteismetsät on alkujaan perustettu siirtokarjalaisten yhteismetsiksi ja nykyisissä omistajissa edelleenkin mukana paljon karjalaisia. Mustialan yhteismetsä on perustettu vuonna 1950.

Hakanen kiittää yhteismetsien hoitokuntaa arvokkaasta yhteistyöstä.

–Näihin metsiin, kyltlien viereen on tulevina vuosina hienoa palata ja muistella näitä tunteikkaita hetkiä. Symbolisesti istutamme jokaiselle siirtokarjalaiselle oman puun. Haluamme näin olla mukana yhteiskunnassa rakentamassa hiilinielua omalla pienellä panoksellamme, kertoi Hakanen Karjala-lehdelle.

”Tämä metsäpalsta on istutettu Karjalan Liiton 80-vuotisjuhlavuoden ja siirtokarjalaisten kunniaksi”, lukee Mustialan yhteismetsän palstaan pystytetyssä taulussa. Nyt sinne istutettiin kuusen ja lehtikuusen taimia. Reilun heh-

taarin palstalle tuli 1800 tainta.

Mestilän Karjalainen Metsä synnytetään Euraan Lavajärven rantaan johtavan varteen istuttamalla jo aiemmin keväällä 1500 kuusen ja männyn tainta. Nyt julkistettiin tuo uusi alue Mestilän yhteismetsässä. Tilaisuudessa läsnä olleet yhteismetsän hoitokunnan pj. Veli-Antti Ruotsalainen, Karjalan Liiton Satakunnan piirin pj. Jouko Perttu, Metsänhoitoyhdistys Lounametsän edustaja Tero Lähteensuo ja Karjalan Liiton pj. Perti Hakanen saattoivat odeta taimikon pääseen hyvään kasvun vauhtiin.

Aloitteen taimikosta siltuttamisesta yhteismetsän johtokunnalle teki Satakunnan piiri.

Joko sinä istutit juhlavuoden puun?

Karjalan Liitto kannustaa meitä juhlistamaan ja musitamaan karjalaiset juuremme ja historiamme istuttamalla sen 80-vuotisjuhlavuonna nimikopuun. Perti Hakanen kertoi istuttavansa yhden uuden kuusentaimen pihatiensä varteen Suomi 100-kuusten kanssa samaan riviin.

KUVA HELENA SULAVUORI

Mestilän yhteismetsän hoitokunnan pj. Veli-Antti Ruotsalainen, Karjalan Liiton Satakunnan piirin pj. Jouko Perttu, Metsänhoitoyhdistys Lounametsän edustaja Tero Lähteensuo ja Karjalan Liiton pj. Perti Hakanen ovat tyytyväisiä taimiston kasvuun.

Mustialan istutettiin kuusta ja lehtikuusta.

vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava lehden numero 7-8 ilmestyy elokuussa. Aineisto toimitukseen viimeistään 7.7. mennessä.

 facebook.com/Vpl-Pyhäjärvi-lehti

Julkaisija:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:

Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Toimitusneuvosto:

Perti Hakanen
Mauri Hauhia
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka
Markku Pärssinen

Ilmoitushinnat:

Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
Muut ilmoitukset
0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilauhinta:

Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilalus
kotimaahan,
ulkomaille, lahjaksi
irtonumero 3 €

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharantie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Sivunvalmistus:

Artea/ti/JH, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola
Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä
aineistoa.

KUVAT TARJA KOPALAINEN

Satakunnan Ase Oy: tilat sijaitsevat liikenteellisesti hyvällä paikalla, asfaltoitujen teiden risteyksessä. Sopivien tilojen löytyminen oli onnekas sattuma, Jukka Läätin kertoo.

JATKUU sivulta 1

Aseseppän opinnot pyörivät Jukan mielessä jo nuorena. Opiskelupaikkakin avautui yhtä aikaa sekä kultaseppän että aseseppän kouluun. Jukka valitsi silloin kultaseppän opinnot. Sitten tuli aika toteuttaa toinenkin haave. Aseseppiä kouluttaa Suomessa vain yksi oppilaitos, Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos IKATA. Kuuden vuoden kultaseppän työn jälkeen Jukka lähti uudelleen koulun penkille ja suoritti Ikaalisissa taideteollisuusalan perustutkinnon aseseppäntyössä vuosina 2012-2015. Jukka on nyt tupla-artesaani.

Aseseppänä vuodesta 2015

Valmistuttuaan aseseppäksi Jukka alkoi etsiskellä kodin läheltä sopivaa pajan paikkaa. Sellainen löytyi vähän sattumalta Rauman Lapista, Sukkalan kylästä. Paja sijaitsee seitsemän kilometrin päässä perheen kotitalosta. Jukka sai ostettua tilat ja kunnosti ne toimiviksi työtiloiksi yritykselleen. Satakunnan Ase Oy aloitti toimintansa vuonna 2017. Kyseessä on täyden palvelun ase- ja tukkiseppän verstaas.

Millaista sitten on aseseppän työ? Onko työssä tyydyttävää?

Puun käsittely raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi saakka vaatii pitkäjänteisyyttä. Pelkkään viimeistelyyn voi mennä päiviä. Kestävä, toimiva ja kaunis lopputulos tyydyttää sekä asiakasta että tekijää.

–Eilen istuin koko päivän hiomakoneella viimeistelemässä melkein valmiita tukkia, Jukka kertoo. Työ on sitä että vaihdan kärkeä ja jatkan niin kauan kuin on tarpeen, siinä voi mennä päiviä. Tukiin öljyäminen on myös hidasta puuhaa.

–Lisään 2-3 kerrosta öljyä noin viikon välein ja sen jälkeen siirryn nopeammin kuivuvaan öljyyn. Tukkiseppän homma ei selvästikään ole hätäisen ihmisen työtä, vaan siinä tarvitaan paljon kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Tinkimätön tarkkuus onkin Jukalle yksi työn keskeinen arvo.

Monipuolista käsityötä

Jukka tekee yrityksessään sekä aseseppän että tukkiseppän töitä. Nykyisin tukkiseppän työ painottuu työssä enemmän. Työtehtäviä tulee kuitenkin vastaan laaja-alaisesti; välillä tulee vastaan mysteerivikoja, toisinaan custom-aseiden rakentelua, joskus jopa kokonaan uuden aseiden valmistamista.

–Koneet ovat vaihtuneet suuremmiksi, jos kultaseppän työhön vertaa, toteaa Jukka. Kultaseppän ammattissa tarvittavasta tarkkuudesta on työssä kuitenkin hyötyä. Myös kultaseppän töitä Jukka tekee silloin tällöin edelleen.

–Nyt tarvis tehdä yhdelle kaverille vihkisormus.

Entä mikä homma aseseppän työssä on Jukalle mieluisinta?

–En osaa nimetä yhtä ainoaa asiaa, työ on kokonaisuus ja työvaiheet erilaisia. Oikeastaan kaikki työssä on kivaa, Jukka tuumii.

Kaikki vanha kiinnostaa

Nuoreksi mieheksi Jukka on erikoisen kiinnostunut kaikista vanhasta. Vanhojen aseiden ja rakennusten lisäksi häntä kiinnostavat myös vanhat koneet. Jukka kurvailee vanhalla, museorekisterissä olevalla Jawalla. Vanhat traktorit ja oikeastaan kaikki 60-, 70-, ja 80-lukujen moottorivehkeet kiinnostavat. Mies tykkää myös asua maaseudulla ja viihtyy kotona.

–Ei ole koskaan tehnyt mieli matkustaa mihinkään, Jukka toteaa.

Käsityöläisyys on ehkäpä periytynyt Jukalle isän suvun puolelta.

–Mummun veljet olivat taitavia käsityöläisiä; oli suutaria ja seppää, Jukka kertoo. Myös Jukan omat vanhemmat ovat käteviä käsistään.

Jukka on omin käsin remontoinut sekä perheen kotitaloa Hinnerjoelle että omaa aseseppän pajaansa.

–Kun on kontannut lattialla, raapinut pois vanhaa maalia ja kaivanut esiin vanhaa tapettia, se ei enää ole vain rakennus, vaan siihen syntyy erityinen side, kertoo Jukka.

Juuret Karjalassa

Omien lasten syntymän myötä Jukka on alkanut miettiä myös juuriaan. Jukan isän molemmat vanhemmat olivat karjalaisia.

–Äidin isoäiti oli karjalainen, äidin isä hämäläinen. Läätit ovat peräisin Vpl. Pyhäjärveltä, Jukka kertoo. Metsäpirtissä oli paikka nimeltä Läämäki, se on Läättien suvun kantapaikka.

Jukan papan suku muutti sittemmin Metsäpirtistä Lahnavalkamaan.

Isovanhempien kautta Jukalle on syntynyt ymmärrys siitä, kuinka suuren menetyksen karjalaiset ovat joutuneet kokemaan.

–Mummulla ja papalla oli koti-ikävä loppuun asti, Jukka muistelee. Vielä seuraavan sukupolven elämässä karjalaisuus oli tärkeä määrittäjä. Tätini sanoi olevansa karjalaistytty joka oli syntynyt Kokemäellä, Jukka kertoo.

Jukka kantaa karjalaisuutta geneeissään, mutta ei koe sen kuuluvan vahvasti omaan identiteettiinsä. Jukka on syntynyt ja viettänyt lapsuutensa Kokemäen Kauvatsalla. Silti hän ei miellä itseään myöskään kauvatsalaiseksi tai nykyisen asuinpaikkansa mukaan hinnerjokilaiseksi. Jukka katsoo asiaa vähän laajemmasta perspektiivistä ja määrittelee olevansa ”satakuntalainen, jolla on karjalaiset juuret.”

Omat juuret ovat tärkeitä

Oman jälkikasvun myötä Jukalle on tullut tarve ”juurruttaa” itsensä johonkin paikkaan ja tarjota myös lapsilleen kokemuksen omista juurista. Asiaan on varmasti vaikuttanut se, että Jukka on nähnyt isoivanhempiansa trauman, joka on syntynyt kun ihmisen on revitty juuriltaan.

–On tärkeää, että ihminen tietää, mistä on kotoisin ja mihin kuuluu.

Jukan elämässä palikat ovat tällä hetkellä aika lailla kohdillaan. Hänen on hyvä olla ja elää Hinnerjoella, puuhailla omassa kodissa, kasvattaa pieniä poikiaan. Myös työ on haastavaa ja mieluista. Sekin on hyvä, että työmaa on kodista vähän kauempana.

Vielä pitää Jukalta kysyä, miten korona-aika on vaikuttanut nuoren yrittäjän elämään.

–Alussa puhelin hiljeni täysin, vastaa Jukka. Ensimmäisten viikkojen jälkeen tilanne on kuitenkin normalisoitunut. Työni on muutenkin yksin tekemistä, joten erityisiä muutoksia ei ole tarvinnut tehdä, Jukka kertoo.

Aika on vierähtänyt nopeasti ja Jukan pitää päästä jatkamaan töitään. Minä pöllähän puun tuoksusta, hiukan viileästä pajasta pihamaan lämpöön ja aurinkoon. Reilussa tunnissa olen kokenut melkosen sukelluksen aivan uudelleen maailmaan. Arvostukseni käsityötä kohtaan on kasvanut entisestään. Kannatti tulla!

Oikealla Jukka mummunsa Rauha Läättien sylissä.

KUKA: Jukka Läätin, 33

- Kotoisin Kauvatsalta, maatalon poika
- Asuu Euran Hinnerjoella
- Perhe: puoliso Sarita, lapset 3-vuotias Jouka ja 1-vuotias Aamos
- Läättien suku lähtöisin Vpl. Pyhäjärveltä, Metsäpirtistä Läämäeltä
- Isän äiti Rauha Läätin, vanhemmat Heikki ja Maria Niukkanen Vpl. Pyhäjärven Heinoisista
- Isän isä Eino Läätin, vanhemmat Juho ja Helena Läätin
- Äidin isoäiti Karjalasta
- Äidin isän vanhemmat hämäläisiä

SATAKUNNAN ASE OY

- Täyden palvelun ase- ja tukkiseppän verstaas
- Toiminut vuodesta 2016
- Sijaitsee Rauman Lapisissa, Sukkalan kylässä

Kotialbumeista

(KUVAT LÄÄTTIEN PERHEALBUMEISTA)

Rauha (o.s. Niukkanen) ja Eino Läätin hääkuvassa.

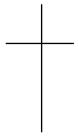
Eino lapsuuden perhe, vanhemmat Juho ja Helena Läätin, Eino isän sylissä.

Rauha Niukkanen sukua, Pappa ja mummo oikealla, vasemmalla vanhemmat Heikki ja Maria Niukkanen ja Rauhan vanhempia sisaruksia.

Suruviestit

Rakkaamme

**Pirjo Anneli
JÄRVINEN**
o.s. Pohjolainen
s. 3.10.1957 Keikyä
k. 14.5.2020 Kangasala

*Oli sulla sydän
niin lämmin ja hellä.
Oli siellä paikka
meille jokaiselle.
Mitään et pyytänyt,
kaikkiesi annoit,
meitä aina muistit,
huolta kannoit.
Kauniit muistot
voimaa antaa,
surun raskaan,
hiljaa kantaa.*

Rakkaudella kaivat
**Raine
Katja, Juha,
Vilho, Veeti ja Veikka
Ari ja Johanna
äiti ja isä
Olli, Seija ja Antti
perheineen
ystävät ja sukulaiset**

Siunaus toimitettu
läheisten läsnä ollessa.
Kiitos surussa
myötälämisessä.

Onnea! Valmistunut

27.3.2020 valmistui KTM **Eimo Anton Helokumpu**. Vanhemmat Eeva ja Jukka Helokumpu. Isovanhemmat Raimo ja Elsa Musakka Lahdesta. Raimo on kotoisin Salitsanrannan kylästä.

Onnittele

läheistä nuortasi hänen valmistumisensa johdosta heinä-elokuun numerosamme kuvan kanssa. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö osallistuu nuoren juhlaan pienellä lahjalla.

Kaikki sen saavat

□ Mirja Alarotu

”Kaikki sen saavat”, enustivat asiantuntijat koronavirustartunnasta. Sana ”kaikki” osui ja upposi minuun. Kaikki. Siis minäkin. Ajattelin, millaisia oireita mahtaan saada. Siihen voi kuollakin!

Olen puheissani usein kysynyt kuulijoilta: Kun omat voimat eivät enää riitä eikä ihmisapu voi enää auttaa, missä on perimmäinen turvamme? Nyt jouduin kysymään sitä itseltäni. Raamatun sana lohdutti: ”Sinun turvasi on ikiaikojen Jumala, sinua kantavat ikuiset käsivarret.” En koskaan

putoa tyhjän päälle, vaan rakastavan Isän käsivarsille – Jeesuksen ansion tähden.

Kerrotaan papista, joka piti puhetta iäkkäälle päiväsankarille. Kesken papin puheen tämä tokaisi: Turha papin on puhua minulle Jeesuksesta. Minä en usko häneen enkä häntä tarvitse. En ole tehnyt syntiä. Pappi avasi Raamatun ja luki sieltä: ”Kaikki ovat syntiä tehneet ja vailla Jumalan kirkkautta” - paitsi päiväsankarimme Kalle. ”No, en minäkään mikään

puhdas pulmunen ole,” Kalle lausuahti. ”Mitäs sitten valehtelit?” pappi jatkoi. Siitä sukeutui antoisa keskustelu, jossa pappi sai avata Jumalan armon syntiselle miehelle.

Tuo papin lukema raamatunkohta kuuluu kokonaisuudessaan: ”Kaikki ovat syntiä tehneet ja ovat vailla Jumalan kirkkautta, mutta saavat hänen armostaan lahjaksi vanhurskauden, koska Kristus Jeesus on lunastanut heidät vapaaksi”, Room. 3:23. Jeesuksen sovitusuhrin tähden Jumala ei nosta syytettä eikä

vaadi rangaistusta syntiin langenneelle. Jeesus on kärsinyt tuomion puolestamme. Jumalan lahjoittaman armahduksen saavat omakseen kaikki, jotka uskovat Jeesuksen sovitusuhriin.

Kaikki sen saavat. Lahjaksi. Hänen armostaan. Sinäkin. Minäkin.

*”Kosketa, Jumalan Henki,
syvälle sydämeen.
Sinne paina hiljaa
luottamus Jeesukseen.”*

Siunattua kesäaikaa!

Kirkon Sanoma

Aino Kaunismaan muistolle

Äitini **Aino Kaunismaa** kuoli Huittisissa 12.5.2020. Hän oli syntynyt Vpl. Pyhäjärven Porsaanmäellä 24.9.1930 **Aleksanteri Viskarin** ja **Helena o.s. Hatak**an toisena lapsena.

Hänen tätinsä **Hilja Matikainen** kirjoitti myöhemmin runossaan: ”Sinä synnyit lohduksi vanhemmille, esikoistaan suuresti sureville.” Ensimmäinen tytär Hanna kuoli keuhkokuumeeseen Ainin ollessa aivan pieni. Näin hän joutui perheessä esikoisen asemaan, mikä merkitsi vastuun ottamista monista välttämättömistä töistä.

Aino oppi varhain lukemaan, ja tämä harrastus jäi hänelle pysyväksi koko elämän ajaksi. Hän ehti käydä Noitermaan kansakoulua alkuun, mutta talvisota keskeytti rauhan askareet Antin-päivänä 30.11.1939. Kuuden evakkovuoden aikana Viskarin perhe muutti kahdeksan kertaa.

Tutkijat **Sari Näre** ja **Jenni Kirves** ovat kuvanneet tuon ajan vaikutusta lapsiin erinomaisesti kirjassaan ”Sodan kasvattamat”. Melkein miljoona suomalaislasta joutui elämään tuossa sekasorrossa, joka näytti saavan aikuiset käyttäytymään järjettömästi. Yleisesti ajateltiin sodan

jälkeen, että lapsille oli parempi olla puhumatta sodasta ja sen vaikutuksista. – Nyt on jälleen muistettava, että vaikka suomalaiset ovat saaneet elää rauhassa 75 vuotta, maailmassa on miljoonia aikuisia, jotka eivät muista yhtään rauhan vuotta elämänsä aikana omassa maassaan.

Äitini sisäisti tuon vaikeuuden niin vahvasti, ettei kertonut omille lapsilleen esimerkiksi C-vitamiinin puutteesta evakkotaipaleella. Enoni Vilho oli avoimempi ja kuvasi elävästi, kuinka ikenistä tuli verta.

Sota-ajan lapsuus oli tutkijoiden mukaan myös voimavara, joka auttoi asettamaan pienet vastoin käymiset oikeaan mittasuhteeseen. Tämä jälleerakennuksen sukupolvi kasvoi hyvin sisukkaaksi ja työteliääksi. He halusivat antaa lapsilleen ja lapsenlapsilleen sen taloudellisen turvan, joka heiltä itseltään oli sodan takia jäänyt puuttumaan.

Aino oli osallistunut pikkulottien toimintaan, jossa vaadittiin koviakin uhrauksia: ”Kun pikkulotta olla saan, niin tulla tahdon myös mä yhtä kelpo lotaksi kuin mun äitini./ Tää isänmaa saa kaikkeni, mun työni sekä toimeni/ ja

joskus, jos niin tarvitaan, viel vaikka henkeni.” Tämä perinne aiheutti sen, että äitini ei oikein hyväksynyt kynnistä asennoitumista asioita eikä etenkin muita ihmisiä kohtaan.

Uusi koti Huittisiin

Vuonna 1946 Viskarin perhe asettui Huittisten Rääkänmaahan Pyölön sillan pieleen Jokipellon tilalle. Aleksanteri-isä kuoli kuitenkin jo parin vuoden kulluttua sydänkohtaukseen. Isän tyttölle Ainolle tämä oli suuri suru. Hän kuului myös lahjakkuusreserviin, koska mahdollisuuksia pidempään koulunkäyntiin ei tuolloin ollut. Aino kävi Karkun emäntäkoulun vuonna 1950 ja teki kotitilan töitä kehittyen taitavaksi ruuanlaittajaksi, ompelijaksi ja eläinten hoitajaksi.

Hän meni naimisiin **Helge Kaunismaan** kanssa vuonna 1953. Perheeseen syntyi kolme lasta neljän vuoden aikana. Helge oli viikot töissä Turussa rakennuksilla ja rakensi omakotitalon Lietoon, jonne perhe muutti vuonna 1959. Kuitenkin palasimme takaisin Huittisiin jo 1964, koska vanhempi ostivat isäni vanhemmilta maatilain sukupolvenvaihdoksen. Vuoteen 1970 mennessä tuotantosuunnaksi vakiintui emakkosikala ja porsastuotanto.

Äitini ja isäni pitivät lastensa kouluttamista itsestään selvyytenä, vaikka siihen sisältyi taloudellisia uhrauksia ja tietoa siitä, että emme ryhdy maata viljelemään. Aino oli hyvin pitkään taitava pienten lasten kasvattaja. Hän ei pelännyt lasten ääniä, vaan sanoi: ”Aina on ääntä, kun lapsia on paikalla.” Samoin hän suhtautui hyvin vanhukseen ja vammaisiin.

Jos vieraita tuli ruoka-aikana, he saivat samalla annoksen. Sama koski

talkoita: Kerran teimme vihtoja suulissa, kun kolme sukulaistätiä marssi paikalle. Komento kuului: ”Laatkolle istumaan ja sitomaan mukana!” Karjalaisäidin esikoispoikana tulin myös tuntemaan niin opetuksen ruumiilliseen työhön emakkosikalassa kuin henkisen paineen hankkia koulutusta ja jopa menestyä jollain tavoin julkisuudessa. Alle kouluikäisenä sain myös äidin kädestä koivuviitsaa, mutta en ole varma sen jalostavasta vaikutuksesta. Kalle Päätalon sanoin äitini oli ”pyrjähtämätön”, ts. hän ei juuri koskaan suuttunut, itkenyt tai valittanut, vaan antoi muiden pelkästään ymmärtää tarkoituksensa ja eteni järkähtämättömästi kuin juna.

Vaikka Aino oli menettänyt kotinsa ja kotiseutunsa, hän ei siirtänyt minkäänlaista katkeruutta tai räsänvihaa lapsiinsa. Vierailimme Kannaksella 1997 ja hän sanoi juhlallisesti kotinsa kivijalan sisäpuolella: ”Minut on tehty tällä paikalla.”

Hän kuului pitkään Huittisten kirjastolautakuntaan ja lausui runoja eri tilaisuuksissa. Pietarinmatkalla teemana oli runoilija Anna Ahmatova, jonka haudalla Kellomäellä äiti lausui tämän runoja. Siinä kaksi neuvostojärjestelmän uhria kohtasi: äiti oli joutunut jättämään kotinsa, ja Stalin oli pitänyt Ahmatovaa kommunistien vihollisena.

Äiti ei päässyt vierailemaan Moskovassa perheeni luona, kun toimin Suomalaisen peruskoulun rehtorina 1998–2000, koska hän oli isän omaishoitaja jo tuolloin. Monet Pyhäjärven murteen sanat helpottivat venäjän opiskeluani kuten ”kulakka”, ”pitska”, ”ropotti”, ”potska” ja ”kirassi”. Saunassa äiti sanoi: ”Täst on louhka ottaa

vettä”, ja venäjän ”ljohka” merkitseekin ’helppoa’.

Äitini oli pragmaattinen, käytännöllinen ihminen, joka teki useita töitä samanaikaisesti. Tämä vaikutti pitkäaikaiseen urakkaan tottuneesta täydeltä kaaokselta, mutta kuin ihmeen tavoin hän sai kuitenkin valmiista aikaan. Totesimmekin, että hänen olisi tullut olla päiväkodin lastenhoitaja tai TV-sarjan käsikirjoittaja.

Hän tuotti koko elämänsä ajan ehtymättä ideoita, joita isämme Helge onnistui suurimmaksi osaksi pitämään aisoissa. Lapsuuden unelmana Ainolla oli ollut päästä ”kauppaa myymään ja hyrrylä asumaan”. Noitermaassa oli nähtävästi kauppa, jonka myyjätär oli hänen ihanteensa. Ensimmäinen ei toteutunut, mutta Kaarinnan palvelukodissa hän asui ”hyrryllä” ja sai lisäksi erinomaista hoitoa viimeiset vuotensa. Tästä kiitimme henkilökohtaa syvästi.

Perimme äidiltä hänen pelottomuutensa ja rohkeutensa lähestyä ihmisiä. Muistisairaudestaan huolimatta hän tunnisti lähes loppuun asti lapsenlapsensa ja näiden lapset. Myös tasa-arvoinen suhtautuminen kaikkiin on asenteena kodin perintöä. Kun ihailin teini-ikäisenä jotakuta kaunista filmitähteä tai laulajaa, äiti tokaisi: ”Kun pesee meikit pois ja pukee askarvaatteet, on ihan tavallisen navettapiian näköinen.” Tämä on syytä muistaa kiitollisena: Meillä kaikilla on monia ominaisuuksia, eikä pidä katsoa pelkkää kuorta.

Eino Leinon sanoin: ”Miks emme me kaikki yhtä vois?/ Ja yksi jos murtais, muut tukena ois./ Oi, ihmiset toistanne suvaitkaa!./ Niin suuri, suuri on maa.”

Kari Kaunismaa

Piirakat lanseerattiin helsinkiläisiin juhannuspöytiin jo karelianismin aallossa

□ Salme Rintala

Vuoden 1986 Pyhäjärviyhdistyksen Helsingissä apulaiskaupunginjohtaja *Aarne Välikangas* kertoi, että syntyperäisten helsinkiläisten juhannusruokana ovat ehdottomasti karjalanpiirakat. Tätä perinnettä helsinkiläiset ovat vaalineet jo usean sukupolven ajan.

Karjalainen ruokakulttuuri ja ennen kaikkea piirakat tulivat tutuiksi länsisuomalaisille meidän evakkojen myötä. Poikkeuksena tästä Helsinki, jossa kiinnostus karjalaisiin ruokiin on perua 1900-luvun alkupuolelta, karelianismin ajoilta.

Karelianismi ajoittuu 1890-luvulle. Ihmisissä heräsi karjalais-kalevalainen harrastus. Taidemaalarit, kirjailijat ja säveltäjät tekivät laajoja toivoretkiä Karjalaan. Etsittiin suomalaisuuden alkujuuria. Innostus oli valtava. Nuori *Jean Sibelius* teki mm. Aino-nuorikkonsa kanssa häämatkan Karjalan laulumaille. Matkan tuloksena syntyi Kullervo-sinfonia ja useita Kalevala-teoksia.

Karelianismin myötä helsinkiläinen sivistyneistö innostui myös karjalaisista ruoista. Ihasteltiin sultsinoitten ja piirakoiden suussa sulavuutta.

Ajan hengen oivalsivat Pohjois-Karjalasta Helsinkiin muuttaneet *Hilda* ja *Pekka Väyrynen*. He avasivat kotileipomonsa perheyrittäjänsä 1908, Primula Hembageri. Leipomonsa tuotteina olivat erilaiset karjalanpiirakat. Laatu oli hyvää, sillä alkuaikoina Primula palkkasi piirakanleipojansa Karjalasta. Kauppa kävi hyvin. Myynnin huippu oli juhannuksen alla.

Meidän karjalaisten juhannusruokiin kuuluivat aina piirakat. Helsinkiläinen sivistyneistö omaksui saman tavan. Kesähuvioloille ja kaupunkikoteihin varattiin suuret määrät

piirakoita ja munavoita. Primulan lähetti-pojat viilettivät pitkin kaupunkia piirakkapaketien kanssa. Vakiomäärä tilattiin Sibeliuskeskukselta Ainolaan.

Lisäksi karjalaisyöt olivat haluttuja koti-apulaisiksi, koska heidän laittamaansa ruokaa pidettiin maukkaana. Tytöt toivat karjalaisia ruokatapoja sekä suomenkielisiin ja ruotsinkielisiin kaupunkikoteihin.

Eräs helsinkiläisiä hämmästyttävä tapa oli se, että karjalainen koti-apulainen saattoi nousta niin varhain aamulla piirakoita paistamaan, että ne olivat valmiina jo perheen aamukahvipöydässä.

Piirakat tunteiden tulkkinä

Piirakoilla on oma tärkeä merkityksensä meidän karjalaisten keskinäisessä kanssakäymisessä. Silloin ennen vanhaan kosijan tullessa taloon, ja jos kosija oli mieleinen, alettiin heti paistaa sulhaspiirakoita. Tästä toimenpiteestä saatiin sulhasmies jo ennakoitua tuloksen. Jos piiraita ei alettu paistaa, tiesi sulhanen, että nyt taisi käydä köpelösti.

Vielä nykypäivänäkkin on iäkkäillä karjalaisemännillä viehättävä tapa ilmaista tunteensa piiraiden avulla. Odottamattoman

vieraan tullessa tupaan, saattaa emäntä lausua: "Jos oisin tient, et sie uot tulos, ni piiraat oisin paistat." Sen kauniimmin ei voi vieraalle osoittaa, että hän on tervetullut, odotettu ja kaivattu.

Evakkoaikana, usein vaikeissa tilanteissa, piirakat loivat liennytyksen ilmapiiiriä. Karjalaisemännän tarjoamat piirakat maistuivat hyvältä ei-karjalaisellekin.

Tänä päivänä piirakat ovat levinneet ympäri Suomen. Niitä paistetaan marketeissa ja pakastealasta voi valita kotonaan paistettavaksi. Muusta piirakkatarjonnasta puhumattakaan.

Oma piirakanautintoni vie lapsuuteen. Äiti vetää tuvan uunista lauantaan kuumia potattikkakaroita. Voitelun jälkeen ne ovat tarjoiluvalmiita. Kuumien kakkaran päälle sipaistaan voita. Se sulaa kiiltäväksi kakkaran pinnalle, valuen joskus sormiin. Maku on niin ihana, että silmätkin menevät kiinni. Joka muru syötiin ja lopuksi nuolttiin sormetkin. Illalla jäähtyneinä ne tökättiin kuumaan karjalanpaistiin ja sekin maistui hyvältä. Oli lauanta-iltana, mahdollisesti juhannusaattokin.

Julkaistu aiemmin numerossa 6/2006

Oiva ja Tuula Kaasalaisen opissa lapsenlapset Saga ja Veikka.

Tehdään saunavasta!

Paras vastanteko-aika on kesäkuun lopulta heinäkuun alkupuolelle. Kansanviisauden mukaan pitkään säilytystä kestävä vastat saadaan, kun ne tehdään yläkuun aikaan muutama päivä ennen täysikuuta.

□ Esa Mäkinen

Hyvä ja tuoksuva käyttövästa syntyy toki muulloinkin, ja juhannussaunaan tuore juuri tehty vasta tai vihta ja koivun tuoksu ehdottomasti kuuluvat.

Perinteinen suomalainen vasta ja vihta tehdään yleensä rauduskoivusta, jonka hieskoivua karkeampi lehti sopii tarkoitukseen paremmin. Se on kestävämpi eikä sen lehdistä ole hieskoivujen tahmeutta, joka tarttuu iholle. Hieskoivun tuoksu on rauduskoivua voimakkaampi.

Hyvin toimiva ja tuoksuva vasta saadaan, kun sen keskiosaan laitetaan hieskoivua ja ulkopintaan rauduskoivua.

Sidontaan käytetyt vihtakaset ovat tiheässä koivikossa kasvaneita ohuita tasavahvoja koivunalkuja eli koivunvesoja tai -varpuja. Tähän käyvät yhtä hyvin niin raudus- kuin hieskoivutkin. Ohuet koivunoksat eivät sidonnassa kestä yhtä hyvin. Ennen käyttöä vihtakaset käsitellään huolella. Ensin poistetaan veitsellä kaikki ylimääräiset oksat ja tasoitetaan myös muut epätasaisuudet, niin että varvut

"Lapsoset ketterät" perinnetyössä isovanhempien kanssa.

Kaasalaisen asutustilan kaunis piha oli kuvauspaikkana.

ovat mahdollisimman tasavahvoja. Tämän jälkeen ne kuoritaan osittain puukon terällä raaputtamalla tai vetämällä vihtakaset pinta pitkin.

Varpujen käsittelytavoissa on pieniä eroavuuksia. Jotkut kiertävät sidontavarvut pitämällä latvapäästä jalan alla paikoillaan ja etenevät vaiheittain välillä varpua jalan alla siirtäen kohti tyveä. Toiset pitävät tyvipäästä jalan alla ja aloittavat kiertämisen latvasta käsin. Yhtä kaikki, kiertäminen tekee varvusta sitkeän, ja voimakasta vetoa ja taivutusta kestäväksi sidontaväliseksi. Kiertäminen purkautuu, kun varvusta irrotetaan ote. Sidonnan aikana on tärkeää kiertää varpua uudestaan ja palauttaa sekä ylläpitää kiertettä koko sidonnan ajan. Sidontavarvun ohueen alkupäähän voidaan jättää vähän lehtiä, jolloin se jää osaksi vastan lehtiosaa varmuuden varvun paikalla pysymisen sidontaa aloitettaessa. Toinen vaihtoehto on työntää sidontavarpu kädensijan läpi lehti-osuuden alkukohdasta ja taittaa sidontavarvun pää kädensijan päälle. Molemmilla tavoilla toinen sidonta lenkki kierretään kämmenen leveyden päähän käden kädensijan tyveen.

Vastan/vihdanteko on suomalaisen ja karjalaisen perinteeseen kuuluvaa taitoa, jota on syytä pitää yllä ja siirtää sitä myös nuoremmille. Vammalan Karjalaseuran toimesta kuvattiin opasvideo, jossa nuoret ensikertalaiset Saga ja Veikka tekevät ensimmäiset vastansa isovanhempiensa Oiva ja Tuula Kaasalaisen opastuksella. Video kuvattiin Oivan ja Tuulan maatilalla, joka on Oivan Vpl. Pyhäjärveltä evakkoon lähteneiden vanhempien perustama asutustila.

[Kirjoittajan luvalla toimitus on vaihtanut vihta- ja vasta-sanat keskenään, myös karjalaiset kun ussiist saunomme vastan keral.]

Millainen on perinteinen hyvä vihta ja miten se tehdään? -opasvideo saunavihtan teosta julkaistiin Vammalan Karjalaseuran Facebook-sivulla juhannuksen alla. Siinä syntyi varmasti kaksi maailman parasta vihtaa. Ne on itse tehty ja perinteisillä menetelmillä sidottu nuorten ensimmäiset vihdat. www.facebook.com/vammalankarjalaseura

Karjalan kullero

□ Kirsti Naskali

Vanhempani muisteltivat usein kaihoisesti lapsuusmaisissaan Pyhäjärvellä kukkineita kulleroita. Heidän uudella asuinpaikallaan Suoniemellä, Hämeen ja Satakunnan rajalla niitä ei kasvanut, ei ainakaan enää. Jotkut paikkakuntalaiset muistelevat, että niitä joskus olisi kasvanut Nokialla rautatien varsilla.

Niinpä minulle ensimmäisten Pyhäjärven-matkojen mieleen painunut elämys, muiden hienojen elämysten joukossa, oli kukkivan kulleroniityn näkeminen. Silloin 1990-luvun alkupuolella ei vielä kovin paljon tuotu esiin haittoja, joita kasvien siirtäminen ulkomailta sisältää tai että sitä ei saisi tehdä. Toin sieltä ruusunjuuria, kuten aika monet muutkin, ja

toin myös kulleron juuren, ja istutin sen kotipihaan puron varteen.

Joka kevät jännitän, onko kullero vielä hengissä ja tuleeko siihen kukkia. Se on sennitellyt yli kaksikymmentä vuotta ja useana vuonna myös kukkinut, mutta ei ole lähtenyt leviämään. Ehkä tarvittaisiin toinenkin kullero, jotta lisääntymistä tapahtuisi. Mutta välillä kulleroni on

Kukkia, kukkia, pensaita, puita...

Seuraavaan numeroon toivon saavani toimituksen sähköpostiin kuvia Pyhäjärveltä tuoduista kasveista ja pientä tarinaa, missä ja kenen pihalla ne aikoinaan kasvoivat sekä taimien merkityksestä omalla pihalla. Koska kasvien tuominen on kiellettyä, voi siitä halutessaan kertoa myös nimimerkillä. Kukkiin toivossa, iloisin ja kesäisin terveisin, Tea

kokenut kovia. Muutama vuosi sitten se jäi epähuomiossa kaivurityössä syntyneiden maakasojen alle. Sieltä se kaivettiin esiin ja kasvoi taas seuraavana vuonna. Viime kesänä lehtokotilot pääsivät tekemään tuhojaan sen lehdillä ja kukkavarsilla ennen kuin

havaittiin asian. Tänä vuonna siinä on vain yksi kukka.

Toivon kovasti, että kullero kielletystä alkuperästään huolimatta pysyy hengissä. Mutta kaveria en aio sille Karjalasta tuoda, koska nyt ymmärrän, että kasvisiirtoja ei pidä tehdä.

Kesäjuhlamuistoja puolen vuosisadan takaa – P

□ Tea Itkonen

Kesäjuhlien kaipuissa ovat aatokset liittäneet menneisiin vuosikymmeniin. *Riitta Päiväläinen* sai mukavan muisteluyöryyn aikaan, kun julkaisi Pyhäjärvi, Vpl -facebookisivulla kuvia Karjalan Liiton 30-vuotiskesäjuhlista 1970. Juhlista oli suuri raportti lehtemme kesäkuun numerossa 50 vuotta sitten, olivathan pyhäjärveläiset vahvasti juhlilla edustettuina ja nähneet vaivaa näyttävän kulkueen luomiseksi.

–Pappalan tuvan seinällä Kouvatsalla roikkuvat kahdet vanhat kuluneet tuohivirsut. Ne muistivat mieleen, kun katselin vanhasta albumista kuvia karjalaisten kesäisistä juhlista, kertoo Riitta Päiväläinen.

Virsut kunniapaikalla

–Kuvassa setäni *Aimo Päiväläinen*, joka on syntynyt Orolassa Vpl. Pyhäjärvellä, nauraa iloisesti uudet virsut jaloissa ja tuohikontti polvella. Muistan Aimon kertoneen, että ne tehtiin vartavasten juhlakulkueseen rekvisiitaksi. Takki on Karjalasta tuotu, mummoni *Liisa Päiväläisen* (o.s. Anttonen) käsin tekemä; omien lampaiden villasta karstattu, langaksi rukilla kehrätty, kangaspuilla kudottu ja itse ommeltu.

Tätini *Mirjam Päiväläinen* oli myös kulkueessa mukana. Hänen virsunsu kuluivat melkein puhki mukulakivillä Helsingin katuja kävellessä. Voin mielessäni kuvitella, kuinka laulu raikui ja puhetta piisasi, kun saattue eteni.

Kuvien ottamisesta on jo aikaa. Setäni ja tätini ovat jo edesmenneet. "Ihmiset tekevät juhlan" -sanonta pitää kuitenkin edelleen paikkansa. Voin kuvitella, kuinka yhdessä

Pyhäjärven kylttiä kantoi Erkki Pärssinen auruinaan Kirsti Hinkkanen ja Marja-Liisa Pärssinen.

Heikki Karttunen ja Veikko Pulakka (oik.) esittivät kulkueessa uppiniskaisia talonpoikia. He näkyivät myös tv-uutisissa, muisteli Veikon tytär Elina Puranen, "Siihen aikaan suuri ihme!".

valmistautuminen, juhlan odotus, matka juhlapaikalle, kotimatka ja retkestä kotiväelle kertominen olivat iso osa kokemusta.

Riitta muistaa sedän ja tädin useamman kerran palanneen muistoissaan noihin juhliin.

–Aistin puheesta, että juhlal olivat tärkeitä ja erityisen merkityksellisiä. Siksi ripustinkin virsut tuvan seinällä kunniapaikalle.

Paimentyttöä kulkueessa

Päivi Seppänen, tuolloin melkein 16-vuotias helsinkiläistyttö, oli mukana juhlakulkueessa ja esitti siinä paimentyttöä.

–Paimenparinani oli muistaakseni minua jonkin verran nuorempi poika, *Jorma Hinkkanen*, joka oli kotoisin kauempaa, ehkä Hämeestä tai Satakunnasta. Meillä molemmilla oli pellavaiset paimenen vaatteet, paimensauva kädessä ja kävelimme paljain jalojin, enää en sitä tekisi.

Tunnelma oli todella lämmin ja karjalainen yhteenkuuluvuus oli käsin kosketeltavaa, olimme yhtä suurta perhettä. Ilo ja nauru olivat läsnä, vaikka jännitystäkin oli ilmassa.

Päivi muistaa erittäin hyvin pyhäjärveläisten koontumisen ennen kulkueen lähtöä Unioninkadulle, Helsingin yliopiston keskustakampuksen Tope-

liana-rakennuksen eteen: "Säpinä oli melkoinen!"

–Monien naapurusten, koulu- tai armeijakaverusten jälleennäkeminen oli liikuttavaa, ilon kyyneleitä ei tarvinnut pidätellä omien joukossa!

Lahjoitusmaatalonpoikien roolissa olivat noitermoiset *Heikki Karttunen* ja *Veikko Pulakka*.

–Heidän ulkoinen olemuksensa "työn raskaan raatajina" oli hyvin koskettava. Joku porukasta äkkäsi, että vain raipan iskujen jäljet puuttuvat miesten selistä. Silloin tätini *Tellervo Lemmetti* (o.s. Vesikko) tempaisi käsilaukustaan kirkkaanpunaisen huulipunansa ja alkoi taiteilla raipan iskujen jälkiä. Naurua riitti meillä katselijoilla, mutta tulos oli varsin aidon ja suorastaan hurjan näköinen!

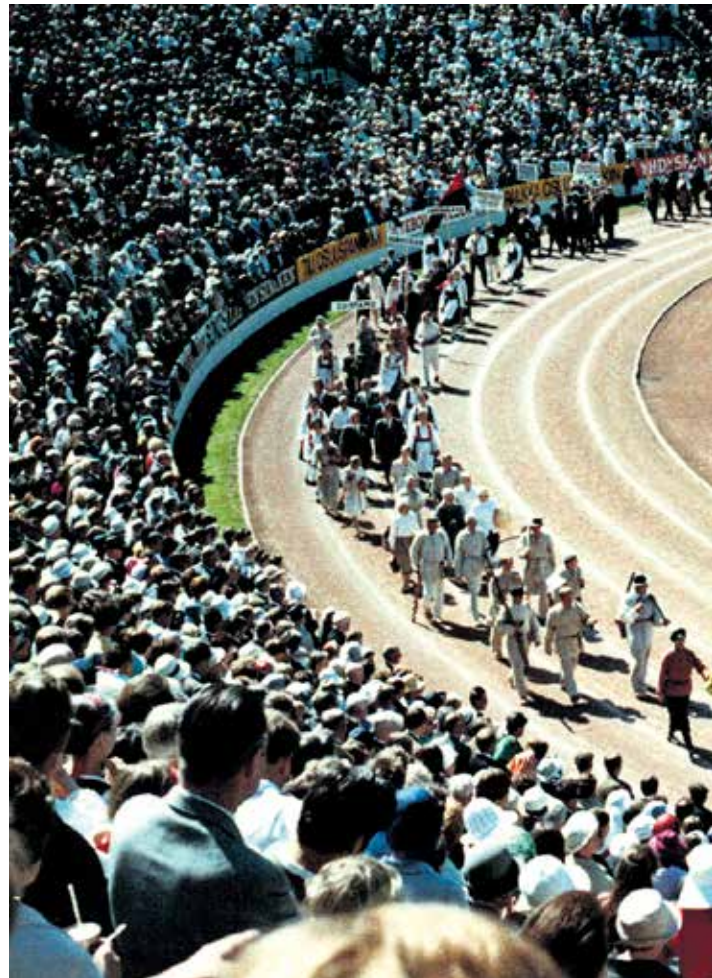
Unohtumaton kokemus

Päivi Seppänen kertoo, että oli upeaa olla osa karjalaisista kansaa ja osa sitä hienoa, joskin hyvin järkyttävästä historiasta kertovaa kulkueita.

–Pyhäjärveläisten valit-

Kulkue marssi Senaatintorilta Mannerheiminkatu pitkin stadionille.

Pyhäjärveläiset marssivat kulkueessa neljänä seurueena kaikkiaan

sema teema poikkesi suuresti muiden pitäjien teemoista. Kaikkia osuuksia en muista, mutta sakkolaisilla oli muistini mukaan eläviä porsaita, säkkijärveläiset tanssivat kulkiesaan polkkaa, olisiko Kivennavan osuudessa ollut markkinameininki...?

–Pyhäjärveläisten osuuden käsikirjoituksesta ja ohjauksesta vastasi *Kari Uusitalo*. Muistini mukaan hän olisi vaimoineen ja lapsineen esittänyt hovin herraa, rouvaa ja lapsia, jotka istuivat hevosen vetämissä kie-seissä kulkueen alkupäässä. Porukassa oli myös nuori nainen *Lahja Oras* (o.s. Tomperi) pieni koiranpentu

Ropotti sylissänsä, ja hänen roolinsa liittyi myös järkyttävällä tavalla lahjoitusmaatalonpoika-ajan historiaan. –Taas kerran tuli mieleeni, että jospa äiti ja isä eläisivät ja kertoisivat omat muistonsa tuosta ihanasta päivästä...

Liput osoittivat tietä eteenpäin

Tampereen piispa *Erkki Kansanaho* sai juhlilla vihkä käyttöön 16 uutta karjalaseurojen lippua. "Jokaiseen lippuun liittyy sekä menneisyyden muisto että tulevaisuuden tehtäviä."

Kansanaho totesi tyytyväisenä, että lipunkantajista

Koulukaverukset Kirsti Hinkkanen Larjavasta ja Aimo Päiväläinen Orolasta muistelemassa juhlatunnelmia.

Pyhäjärveläisillä näyttävä historiallinen kulkue

Heli Nikkaselle ja Mirjam Päiväläiselle maistuvat talkoilla leivotut piirakat.

noin 50 hengen vahvuudella.

ei näytä tulevan pulaa, vaan uudet sukupolvet astuvat edellisten tilalle johtamaan seurojen toimintaa ja vieämään eteenpäin kaiken sen, mikä Karjalan heimon perinnössä on arvokasta ja kestävä. "Pelkkien perinteiden ja muistojen varassa ei kukaan voi elää, vaan niitä on kehitettävä edelleen." "Uudet liput osoittavat tietä eteenpäin. Uusi sukupolvi on lähetettävä luotavaisiin mielin eteenpäin." Piispa toteaa perinteiden arvon näyttävästi elämän kokemusten karttuessa. Vain painavimmat ja arvokkaimmat säilyvät. Teemat ovat ajankohtaisia myös tänä päivänä, kun

monissa karjalaseuroissa vetovastuu siirtyy jälleen uusille sukupolville, ja uusi silmukka liittyy edellisiin sukupolvien ketjussa. Juhlakansaa oli Helsingissä lähes 30 000 ja puuhuttiin karjalaisten suurkatselmuksesta. Marssi alkoi Senaatintorilta kello 11.30 ja eteni Aleksanterinkatua ja Mannerheiminkatua kohti Olympiastadionia. Pyhäjärvi-lehden palsattalla *Reino Kukko* kuvasi kulkueita näin: "Ohitse liukuivat Viipuriin ja Kämmälän linnat, Koiviston hailit, Sakkolan porsaat ja Säkijärven polkka. Eniten kiinnosti Pyhäjärven kulkue: Taubilan

parooni perheineen, voutti, maaorjat, ropottiväki ja kaikki muu. Pyrimme ikuistamaan heidät kaikki filmille." "Oli sykähdyttävää, miellyttävällä tavalla riipaisevaa katsella tätä karjalaisten kulkueita. Se ei ollut mielenosoitus, se ei suuntautunut ketään vastaan. Ketään ei huudettu alas, ulos eikä pois siitä tästä maasta. Se kulkue oli paraadi, voimien katselmuksena, pyhiinvaellus." Kulkue esiteltiin eduskuntatalon kohdalla. Pyhäjärven historiaa avattiin Alakylästä kotoisin olleen maisteri Kari Uusitalon käsikirjoituksen mukaisesti juuri lahjoitusmaa-ajasta

Keskellä vasemmalla Lahja Oras (o.s. Tomperi), syntynyt Jaamasta, sylissänsä Suomen pystykorvan pentu Ropotti. Vieressä Päivi Seppänen paljasjalkaisena paimentyttö. –Kävelimme koko matkan paljain jaloin, enää en sitä tekisi.

Yllä lahjoitusmaatalonpoikia marssilla, toinen oikealta Armas Huppunen.

Jorma Hilkkanen marssi paimenpoikana paljain jaloin.

kertoen. Kulkueen seurajille konkretisoitui se sorto, jota maan itäisen kolkan talonpojat olivat saaneet sietää yli puolentoista vuosisadan ajan.

Historiallista kulkueita seurasivat karjalaseurojen ja pitäjaseurojen liput ja marssijat, joita niitäkin oli yli 200 lippua ja yli 2000 marssijaa.

Poimintoja pääjuhlan puheista

Pääjuhla olympiastadionilla alkoi tutusti kulkueen ja lippujen sisäänmarssilla. Juhlaviestin ottivat vastaan liiton silloinen puheenjohtaja *Urho Kähönen*, 2. varapuheenjohtaja *Urho Harmainen* ja hallituksen jäsen *Alli Vaittinen*. Kähönenkin puheessaan kosketti sukupolvenvaihdosta ja sukupolvien ketjua: "Aikana,

jolloin etsimällä etsitään sitä, millä voidaan erottaa sukupolvia toisistaan, olkoon tämä karjalaisuuden säilyttäminen se voima ja aate, joka meitä vanhempia ja teitä nuorempia yhdistää. Tämän voiman vahvistamiseksi on jo korkea aika koota kaikki nuoret voimat eri karjalaisjärjestöissä puhaltamaan yhteen hiileen."

Pääjuhlan juhlapuhujana oli pyhäjärveläinen eduskunnan 1. varapuhemies *Nestori Kaasalainen*. Hän kertasi 30 vuotta aiemmin alkanutta historian pyörän vääjämätöntä kulkua ja karjalaisten kohtaloa sen rattaissa, ja lopulta tilannetta, jossa Karjalan Liiton perustaminen tuli tarpeelliseksi. "Liiton tärkeimmäksi tehtäväksi tulivat hajalle lyödyn heimon kokoaminen, karjalaisten oikeuksien puolustaminen, mutta

ennen kaikkea rohkaisun antaminen niille karjalaisille, jotka kamppailivat toivottomuuden keskellä."

"Tätä työtä on Karjalan Liitto tehnyt 30 vuotta. Työ on ihmeellisellä tavalla kantanut hedelmää. Siitä koostuu tämän päivän juhlamme ja nöyrän kiitoksen aihe."

Kaasalainen kertasi ja kiitti asutusajan päätöksiä, toimia ja asenteita. Hän totesi karjalaisten hankineen itselleen tasaveroisen aseman kotoisessa kentässä. "Meidän antimme tässä perhekokonaisuudessa on vastakohtien tasoittajan mieli, elämänmyönteinen maailmankatsomus ja vaikeuksia pelkämätön tulevaisuuden usko. Näillä ominaisuuksilla voimme rikastuttaa suomalaista kokonaisuutta ja siten osaltamme palvella tätä maata, jota me karjalaisetkin vilpittömästi rakastamme."

Valtiovallan tervehdyksen esitti Ruskealan pitäjässä syntynyt pääministeri *Teuvo Aura*. Hän mainitsi presidentti *Urho Kekkosen* jo kymmenen vuotta aikaisemmin todenneen, että karjalaiset ja heidän kädenjälkensä näkyvät kaikkialla yhteiskunnassa. Aura totesi karjalaisen väestöosan panoksen sodanjälkeisessä kehityksessä ja rakennustyössä merkittäväksi.

"Karjalainen kansanperinne elää meidän päiviemme yhteiskunnassa vaikuttavana voimana, ei pelkästään passiivisena perinteenä." "Katsoessani eteenpäin haluan korostaa kahta näkökohtaa. Meidän päiviemme yhä teknillistyvässä maailmassa tarvitaan vastaavasti enenevässä määrin ihmimillisiä, henkilökohtaisia kosketuksia ihmisten välillä. Tällaisten solmimisessa ja esimerkin antamisessa karjalaiset ovat olleet merkittävänä esikuvana. Karjalaisuuden ihmisten välisiin suhteisiin tuoma värikkäisyys ja luontevuus on ollut suomalaiselle luonteelle välttämätöntä sosiaalisuutta luova tekijä."

Nuorison edustaja *Seppo Hotanen* lausui kiitoksensa edellisten polvien työstä ja toivoi sukupolvien välisen kuilun ylittävän avoimen puheen voimalla, jotta kaikki karjalaisyhteisöt voisivat toimia yhteen hiilen puhalten ja "saman katon" alla.

Kuinka ajankohtaisia nuo 50 vuotta sitten esitetyt puheet ja ajatukset ovatkaan myös tänä päivänä! Kiitos Riitta Päiväläiselle juhlaesityksen esittämisestä ja muistojen herättämisestä. Ihan niin kuin oisin ollut siellä kesäjuhilla mieki...

Runoja Pyhäjärveltä

Kiikuta joka kivel!
Siel o marjat, mantsikkaiset,
Punaposket puolukkaiset,
Mitä saamme ruuaksemme
Ja maistaa makiaa.
Mantsikka mäellä huusi,
Puola kalju kankahalla:
"Tule, neito, ottamaa,
Punaposki poimimaa,
Enne ku etana syöpi
Ja mato musta muikkajaapi!"
SKVR, 752. HALTONEN, SULO (KERÄÄJÄ)

Neiti kangasta kuttoo
Ja sujahtaa sukkulaine,
Se ja kultakankaita kuttoo,
Hopiaisii helskyttellöö; -
Se o oikie otettava,
Se o mielittytty tykkynniä -
Sekä se ossaa ommella
Sekä tietää tikkajella
Sekä miittii miehe miele.
Neito nuori neuvottelloo
Sekä sukkii sulhoistaa,
Sukkii piätä, antaa suuta;
Se o miel'i miehelle.
SKVR, 1451. HALTONEN, SULO

Mistä tiesit tänne tulla?
Sika's siulle tietä neuvo,
Posso porttii avas?
Ku meiltä neion viet
Sekä otat omakseis,
Kuule, sulho, kui mie laula!
Siit älä pieksä pirkaleel!¹,
Hautele halo keral;
Suvi päättä ja anna suuta.
Neito heittää herttase
emmoose
Kujatielle kuukullei,
Kaivotielle kuatumaa,
Ijäksee itkiemää.
On se nii ja näi -
Poika miule minjä tuopi;
Minjä o omma perettä,
Tytär o vierasta lasta.
SKVR, 3574. LAUSUI SUSANNA KUKKO,
HALTONEN S.#1 = pärepuun syvän

Älä huoli, meiän neito,
älä suotta sureksi,
anna itkii itikan,
itikall on pitkä nokka;
anna huolii hevosen,
anna vuoren voivotella,
hevosell on luu lujemp.
luu lujemp, peää kovemp.
SKVR, 3764. NEOVIUS A. D.

Neito neuvoi sulhasta:
kun sie kultai meille tulet,
tijnethä sie meijän portit.
Meil o portit pohjoses,
tina ristit, rautarampit,
pukinsarviset sarenat.
Voil o ovi voijettuna,
rasvalla sarenarauvat.
Toisi meil, toisi teil,
toisi ukset u[ll]vaisuuo,
toisi sannuuo sarena rauvat.
SKVR, 3817. KITUNEN

Noussaan nyt norolle nuoret,
kesokempit kalliolle.
Nyt on nuoren nousu aika,
vanhoilla on lepo aika!
Laulan mie tähän talloon:
isännälle uuen viitan,
emännälle koppa-kengät,
tyttäreille mieli sulho,
pojalle ori hevosen.
SKVR, 647. NEOVIUS A. D.

Avatkaamme meitä portit,
Lase sulho sissää,
Valkea verevä sulho,
Joka seisoo meitä ringis,
Katso yhtä, katso toista,
Katso kaikkei parasta!
Ottele sinä omias
Ja vahtse valkiais
Muie mustie seast,
Kierosilmie kesest,
Viäräsääriä välist!
SKVR, 7274. KATRI ÄIJÖ, KAHVENITSA, HALTONEN, S.

Vpl. Pyhäjärvi -kokoelma otettiin haltuun Sastamalan seudun museossa

□ **Jussi Lahtinen,**
projektityöntekijä
Emma Kurki, amanuenssi

Maaliskuun alussa alkanut Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön ja Sastamalan seudun museon yhteinen kokoelmaprojekti on saatu päätökseen. Tavoitteenamme oli ottaa haltuun museon vuodesta 1959 asti karttunut Vpl. Pyhäjärvi-kokoelma.

Käytännössä kokoelma kartoitettiin erilleen muista museon kokoelmista, koottiin omaan huoneeseensa kokoelmakeskuksessa ja digitoitiin museon sähköiseen tietokantaan. Kolmen kuukauden intensiivisen työn päätteeksi kokoelma on entistä huomattavasti paremmin saavutettavissa ja tutkittavissa.

Mitä kokoelma sisältää?

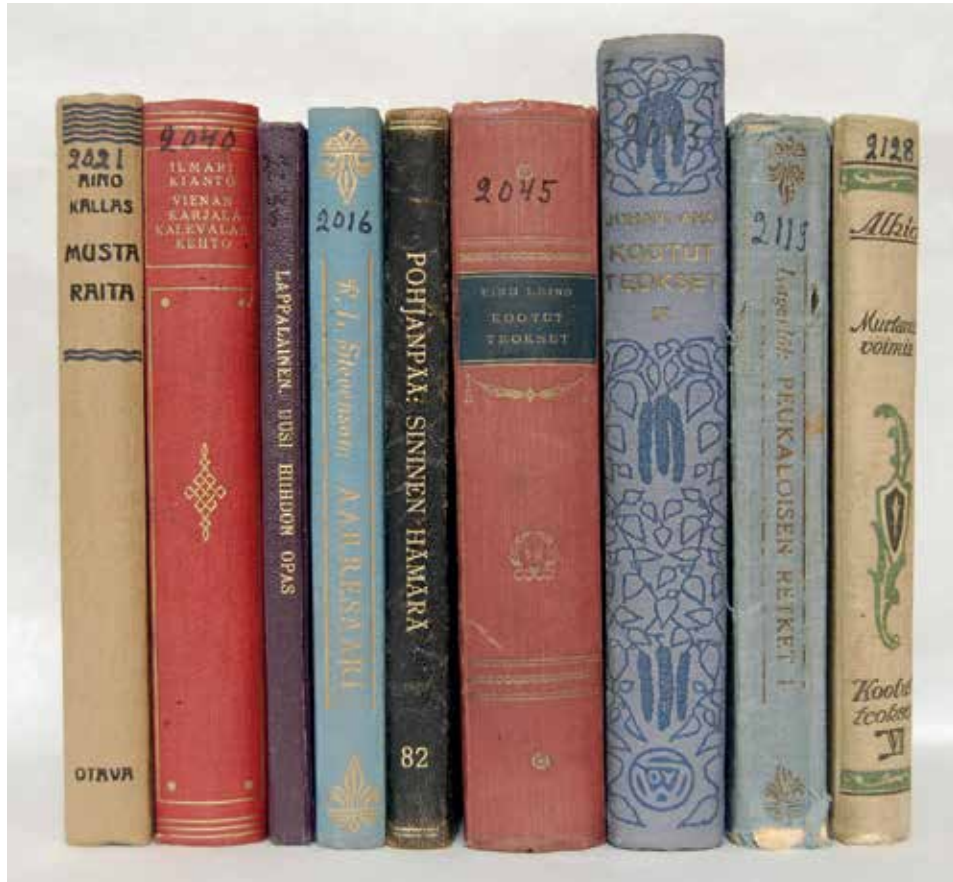
Kokoelman aineistot kertovat elämästä Karjalankannaksella, sotavuosien suurista muutoksista ja elämän jatkumisesta Sastamalan seudulla. Aineistot on jaoteltu kulttuurihistorialliseen esinekokoelmaan, valokuvakokoelmaan, taidekokoelmaan, kirjastokokoelmaan ja arkistoaineistoon. Seuraavassa luomme katsauksen kokoelman sisältöön.

Kulttuurihistoriallinen esinekokoelma

Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmaan kuuluvia esineitä on luetteloitu ja digitoitu museon kokoelmaan noin 300 objektin verran. Esinekokoelma on todellisuudessa laajempi, sillä yhden luettelointinumeron alle on kirjattu esimerkiksi useampia mitaleja tai ansiomerkkejä.

Kokoelmassa on Vpl. Pyhäjärveltä tuotua arkista käyttöesineistöä, muun muassa piilukirves, jauhokauha, lehmän kaulain, vyyhdinpuu, kaulin, uuni-hanko, karstat, jäätuura, kalaverkot, häkilä, sirppi, kovasintuppi, vuolin, perunakuokka, jatkosodan aikana puhdetoina tehty kirkku, silitysrausta, tuohesta valmistetut rintakorut ja koulureppu.

Lisäksi kokoelmaan kuuluu kirkollista esineistöä ja perinteiden ylläpidosta kertovaa esineistöä, muun muassa kokoelman vanhin esine, Vpl. Pyhäjärven pieni kirkonkello vuodelta 1634, Pyhäjärven kahakan (1917) muistokiveen kuulunut laatta, Vpl. Pyhäjärven seurakunnan arkistokaapin avain, lastenkodin

Valikoima Vpl. Pyhäjärven kunnan kirjastosta paljastaa, mitä Pyhäjärvellä luettiin.

ruokakello sekä rovasti K. A. Wiikan käyttämät matkakahtoollisvälineet.

Kokoelmaan kuuluu myös kirjoja, kuten vihkiraaamattu 1920-luvulta ja Pyhäjärven kunnan kirjaston hyllyistä evakuidut kirjat.

Kokoelmassa on myös merkittävä kokonaisuus urheilupalkintoja, mm. mitali Pyhäjärven Kaiun Pikajuoksumestari-le 8.10.1916, solki Kaiun hiihtokilpailusta 28.3.1920, pokaali kivääriammunnasta Vpl. Pyhäjärvellä 12.6.1927, pokaali Kaiun Yläjärven piirin ja Rannikkotyöstön rykmentti III:n välisestä painista 3.5.1936 ja kiertopalkinto, joka toimi Vpl. Pyhäjärven kansakoulujen välisten tyttöjen hiihtokilpailujen palkintona 1930-luvulla.

Palkintokokoelmassa on myös runsaasti pyhäjärveläisten voittamia mitaleja sekä Pyhäjärvi-juhilla käytettyjä kiertopalkintoja. Esimerkkeinä viimeksi mainituista ovat *Väinö Kukon* kiertopalkinnoksi lahjoittama pokaali "Championship Meet Hunsville 1935" ja *Taavetti "Taavi" Komosen* Washington Star-lehden maratonilta Yhdysvalloista voittama pokaali.

Sota-ajasta kertovia esineitä ovat muun muassa evakkomatka kukaan otettu kapiokoppa, matkalaukku, kotitekoinen öljylamppu, ja paperikengät. Sotaineistossa laaja kokonaisuus on kapteeni *Jalmari Pusan* esineistö,

johon kuuluu muun muassa ansiomerkkejä, sotilasunivormu, kypärä, karttalaakku ja kompassi.

Tekstiilikokoelman vanhimpia objekteja ovat 1860-luvulla Pietarista ostettu silkkihuivi, vironvyö 1870-luvulta, Vpl. Pyhäjärven kansallispuku ja 1870-luvulla valmistettu sarkaviitta, räätälin 1900-luvun alussa Vpl. Pyhäjärvellä valmistama mantteli, ryijy Vpl. Pyhäjärven Sortanlahdesta sekä perinteisen mallin mukaan valmistetut pirtanauhat.

1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenten tekstiilejä ovat muun muassa Saaprussa vuonna 1920 valmistettu keinutuolin matto, 1920-luvulla käytetty lapsen hursti, Pyhäkylän Marttayhdistyksen käytetty Marttamekko, Pyhäkylän Marttojen vanhan tavan mukaan valmistamattomien lapsen kapalot, vyyhti käsinkehrättyä viljalankaa, säärystimet eli kalsut, Marttayhdistyksen ompelukurssilla Riiskassa 1930-luvulla kudotusta kankaasta ommeltu naisen puku, evakkomatalla käytetty takki sekä talvisodan aikana siirtolaisten työtuvassa valmistettu tyynyliinapari.

Valokuvakokoelma

Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmaan kuuluu noin 300 digitoitua vedosta, toistaiseksi digitoimattomia vedoksia ja digitaalisia kuvakopioita esimerkiksi Pyhäkylä-Seuran kirjaprojekteista. Valokuvissa toistuvia teemoja

ovat henkilökuvat, maise- ja rakennuskuvat sekä arkiset työkuvat.

Taidekokoelma

Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmaan kuuluva taide on sekä ammattitaiteilijoiden että harrastajien tuottamaa. Suosituin kuva-aihe on Vpl. Pyhäjärven kirkko. Kokoelmaan kuuluvat muun muassa *Alexandra Sältinin* Vpl. Pyhäjärven kirkkoon maalaama alttaritaulu (1889, sijoitettuna Huittisten kirkkoon), Niilo Tervakorven maalaus "Pyhäjärven kirkkoaholta Tammisaaren suuntaan" (1950), *Toivo Vattusen* maalaus "Hyvästijättö" (1974), rovasti K. A. Wiikan ideoima ja heraldikko *Kaj Kajanderin* viimeisteleminen Vpl. Pyhäjärven perinnevaakuna (1989), *Aarno Karimon* maalaus "Talvisotilas" ja kipsireliefi, jonka muotista valmistettiin pronssiset reliefit kiinnitettäväksi lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkeihin Metsäpirttiin, Pyhäjärvelle ja Sakkolaan.

Kirjastokokoelma

Kirjastokokoelmamme sisältää Pyhäjärven liittyvää historian tutkimusta, sukututkimusta ja yleisemmin Karjalasta kertovaa kirjallisuutta.

Arkistoaineisto

Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmaan kuuluu noin kymmenen hyllymetriä arkistoaineistoa. Aineisto on

järjestetty tällä hetkellä 31 arkistonmuodostajakokoonaisuudeksi. Aineistoon kuuluu sekä pyhäjärveläisten yhdistysten ja järjestöjen virallista dokumentaatiota että pyhäjärveläisten henkilökohtaisia asiakirjoja. Aineisto pitää sisällään niin pöytäkirjoja ja toimintakertomuksia kuin karttoja, kirjeitä, kauppakirjoja ja tutkintotodistuksia.

Seuraavat askeleet kokoelman parissa

Sastamalan seudun museo osallistuu aktiivisesti ammatillisten museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO:n toimintaan. Verkoston yhtenä tavoitteena on jakaa tallennusvastuuta museoiden kesken. Sastamalan seudun museon perustehtävä on tallentaa Sastamalan alueen kulttuuriperintöä.

Valtakunnalliseen tallennusvastuunjakoon museo osallistuu Vpl. Pyhäjärvi-kokoelman kautta. Kokoelmaa tullaan kartuttamaan myös jatkossa museon kokoelmapolitiikan mukaan. Vpl. Pyhäjärvi-kokoelma tullaan julkaisemaan verkossa Finna.fi -halupalvelussa.

Museon tietopalvelussa käsittelemme kokoelmaan liittyviä lahjoitustarjouksia, aineistopyyntöjä ja muita tutkimuskysymyksiä. Arkistoaineistoa on mahdollista tutkia museon kokoelmakeskuksessa sopimuksen mukaan. Tutustu käyttämiimme museon verkkosivuilla ja ota yhteyttä kokoelmista vastaavaan amanuenssiimme: Emma Kurki, emma.kurki@puks-taavi.fi.

Parhailaan museossa työskentelemään lokakuussa avattavaa näyttelyämme. "Siun ja Miun - Viipurin läänin Pyhäjärvi" johdattaa vieransa matkalle pyhäjärveläisten elämään, evakkotaipaleelle ja elävään karjalaiseen kulttuuriin. Näyttely on avoinna 3.10.2020 - 31.8.2021. Lämpimästi tervetuloa syksyllä Sastamalaan!

Kiitämme Vpl. Pyhäjärvi-säätiötä ja säätiön aktiiveja hyvästä yhteistyöstä ja projektin mahdollistamisesta. Vaikka kokoelmaprojekti onkin nyt päättynyt, yhteistyömme jatkuu säännöllisenä.

Vpl. Pyhäjärven kirkon uruista ja kanttoreista

SEURAKUNTAIN KESKINÄISEN PALOVAKUUTUSYHDISTYKSEN ARKISTO

Mahdollisesti ainoa säilynyt kuva Vpl. Pyhäjärven kirkon urkuparvesta vuodelta 1927.

□ Hirvonen Riitta

Vpl. Pyhäjärven historiaan liittyvissä kirjoissa on erilaista tietoa kirkon uruista. Impi Wiika mainitsee, että kirkkoon rakennettiin urut remontin yhteydessä vuonna 1901. Samalla asennettiin lämmityslaite. Vuoden 1950 jälkeen on historian tutkimus arkistojen avauduttua tuonut esille uutta tietoa.

Tämä artikkeli pohjautuu urujen osalta *Erkki Valangin* kirjaan. Hänen tutkimuksensa mukaan Pyhäjärven kirkossa olisivat olleet urut jo 1884.

Luovutetun Karjalan kirkkojen uruista

Karjalaan jäivät lukuisat kirkot, joko poltettuina, myöhemmin tuhoutuneina tai uusiin käyttötarkoituksiin muutettuina. Niihin jäivät myös urut. Ne sulivat tulipaloissa. Joidenkin

urujen metallipillejä kerättiin jo sota-aikana suomalaisten toimesta teollisuuden käyttöön. Sodan jälkeen "uusi isäntä" hyödynsi omalla tavallaan jäljelle jääneet urkupillit.

Viipurissa tiedetään olleen urkuja jo 1600-luvulta lähtien. Kaupungin kasvaessa rakennettiin uusia kirkkoja ja niihin uusia urkuja. Sortavala sai ensimmäiset urut 1876 ja Käkisalmi 1889. Sakkola oli Karjalassa ensimmäinen maaseurakunta, johon hankittiin urut 1844. Jaakkima sai seuraavaksi vuonna 1874. Kolmas maaseurakunta olikin sitten Vpl. Pyhäjärvi, jonne urut tulivat 1884.

Tämä on hämmästyttävää, sillä historiikeissa mainitaan aina, että "tir. Mansneruksella oli voimakas ja komea lauluääni, mutta hän ei soittanut urkuja". Kenen aloitteesta

lähti urkuhanke? Lahjoitiko joku urkurahastoon ja vaati urkuja? Näinkin tapahtui muutamissa seurakunnissa.

Erkki Valangin kirjasta laskin, että Karjalassa oli jo 1800-luvun lopulla noin 15 kirkossa urut. Huomatavimmat rakentajat olivat *B. A. Thulén* Kangasalan ja *J. A. Zachariassenin* Uudenkaupungin urkurakentamot. Pyhäjärven kirkon urut olivat ensimmäiset Zachariassenin rakentamat Karjalassa. Samalta rakentajalta hankkivat urut myös Kivennapa vuonna 1887, Käkisalmi 1889 ja Kurkijoki vuonna 1891.

Seuraava rakennusaalto alkoi heti 1900-luvun alussa. Osassa oli kysymys 20-30 vuotta käytössä olleitten urujen purku ja uusien hankkiminen. Näin tapahtui myös Pyhäjärvellä. Miksi entiset urut hylättiin näin pian? Vietiinkö ne muualle? Olisiko mahdollista, että maineikkaan Zachariassenin urut olisivat rappeutuneet 20 vuodessa?

Yksi syy siihen, miksi entisajan urut tulivat käytökelvottomiksi ja rappeutuivat, oli se, ettei kirkkoja lämmitetty. Wiikan kirjassa ei kerrota, laitettiinko Pyhäjärven kirkkoon minkäänlaista lämmitysjärjestelmää 1882 remontin yhteydessä. Urujen puuosat kärsivät lämpötilojen vaihteluiden, kesän kosteuden ja talven pakkasten kourissa. Kun 1800-luvun lopulla alettiin kirkkoihin asentaa puulämmitteisiä kamiinoita, ei sekään ollut hyväksi uruille. Kirkot olivat kylmillään viikon ja lämmitettiin viikonlopuksi. Varsinkin talvella saattoi lämpöeron vaihtelu olla 40 astetta (-20 asteen pakkasesta +20 asteeseen). Jumalanpalveluksen aikana myös ihmiset lämmittivät alakertaa, mutta urkuri

paleli, kun palkeet pumpasivat pilleihin ja sormiolle ilmaa kylmästä eteisestä. Lämmön, kuivuuden ja kosteuden vaihtelut haittasivat urujen toimivuutta ja pysymistä vireessä.

Vpl. Pyhäjärven kirkon urut

Vpl. Pyhäjärven puinen ristikirkko valmistui 1765. Jo 1830-luvulla todettiin kirkko huonokuntoiseksi. Korjauksia tehtiin ajoittain. Vasta 1880-luvun alussa kirkkoa ehostettiin enemmän. Siinä yhteydessä on näköjään tullut esille myös urujen hankkiminen. Ensimmäiset, Zachariassenin rakentamat urut, valmistuivat vuonna 1884. Niissä oli 14 äänikertaa, kaksi sormiota ja jalkio. Koneisto oli mekaaninen. Miten paljon lukkari Mansnerus niitä soitti?

Kirkon peruskorjaukseen 1900-luvun alussa liittyä ristiriitaisia vuosilukujta. Wiikan kirjan mukaan *Josef Stenbäckin* korjaussuunnitelmat hyväksyttiin 10.12.1901. Kirkkoon asennettiin lämmitysjärjestelmänä puulämmitteistä kamiina. Remontin yhteydessä purettiin vanhat urut. Minne ne siirrettiin, ostiko joku vai tuhottiinko?

B. A. Thulén, myöhemmin Kangasalan urkutehtaan, arkisto on siirretty Elinkeinoelämän keskusarkistoon. Sen piirustusluettelossa ei kuitenkaan mainita Viipurin läänin Pyhäjärveä. Ilmeisesti siellä säilyneet piirustukset ovat sen verran uudempia. Vanhemmasta arkistomateriaalista löytyi kyllä sopimus urujen rakentamisesta vuodelta 1901, mutta ei piirustuksia tai valokuvia. Sen sijaan Seurakuntain Keskinäisen Palovakuutusyhdistyksen arkistosta löytyi Vpl. Pyhäjärven kirkosta neljä valokuvaa, joista yksi

kuva on urkuparvelle päin (1927).

Thulén urut valmistuivat 1903. Niissä oli 12 äänikertaa, kaksi sormiota ja jalkio. Koneisto oli pneumaattinen. Urut tuhoutuivat kirkon palossa 15.3.1940.

Lukkari ja sivutoimiset kanttori-urkurit

Karl Otto Mansnerus (1845-1937) oli Pyhäjärven legendaarinen lukkari, peräti 64 vuotta samassa seurakunnassa (ks. Vpl. Pyhäjärvi 5/2010 ja 5/2015). Hän oli lähes itseoppinut. Wiikan kirjan mukaan hän oli saanut jonkin verran opetusta laulussa sekä viulun ja urujen soitossa. Ensimmäinen lukkarikouluhan perustettiin Turkuun vasta 1886. Todennäköisesti Mansnerus hoiti virkaansa veisaamalla. Kuoronjohtamisesta ei ole mainintaa. Kuoro toiminta virisi kuitenkin eri kyllissä harrastajavoimin. Wiika kertoo, että vasta 1903 urujen valmistumisen jälkeen alettiin urkurin tehtäviä hoitaa sivutoimisesti.

Aaron Justinus Tenkanen syntyi pappilan torpparin poikana 1880. Hänen lapsuudenkodissaan laulettiin ja musisoitiin niin oman väen kuin vieraidenkin kanssa. Aaron Tenkanen oli monessa harrastuksessa mukana perustaan muun muassa pitäjän ensimmäisen kuoron aivan 1800-luvun viimeisinä vuosina.

Vanhin veli *Juho Tenkanen* opiskeli ensin kanttoriksi. Nuorin lapsista, Aaron, pääsi opiskelemaan urujen soittoa Helsingin lukkari-urkurikoulussa 1898-1901. Sen jälkeen hän suoritti vielä jatkotutkinnot *Oskar Merikannolle* (urut) ja *Emmy Achténille* (laulu). *Abraham Ojanperältä* hän sai vuonna 1906 todistuksen jatko-opinnoista soolo- ja kirkkolaulun alalla. Pyhäjärven kirkon saatua uudet urut 1903 Tenkanen toimi ensimmäisenä urkurina 1901-1906. Vuosiluvuista voisi päätellä, että hän oli mukana vaikuttamassa urujen suunnitteluun ja rakentamiseen.

Pyhäjärveltä lähdettyään Tenkanen toimi Kotkan Työväenteatterin johtajana ja perustamansa orkesterin kapellimestarina 1906-1907 sekä sotilaskapellimestarina kansalais-sodan aikana. Hän oli myös monipuolinen säveltäjä. Vaikka Tenkanen oli lahjakas muusikko, hän sen ohessa toimi liikemiehenä puutavara-alalla. Myöhemmin hän palasi juurilleen ja rakennutti itselleen komean huvilan entisen kotinsa läheisyyteen

Urkuri Väinö Laitala 1935.

Vpl. Pyhäjärven seurakunnan kahdet urut

J. A. Zachariassen tuli Suomeen Tanskasta ja asettui asumaan Uuteenkaupunkiin vuonna 1870. Hän rakensi Suomessa 112 uutta urkuja. Vuonna 1884 valmistuneet Vpl. Pyhäjärven urut olivat opusnumero 41. Niissä oli 14 äänikertaa ja kaksi sormiota. Urut purettiin 1902. Pilleistä puhuttaessa käytetään vanhaa pituusmittaa 'jalca' (fot, f tai yläpilkku'-merkkiä).

I sormio: Borduna 16fot, Principal 8f, Flauto major 8f, Octava 4f, Quinta 3f, Octava 2f, Trompete 8f

II sormio: Geig.principal 8f, Röhrflöjt 8f, Fugara 8f, Flauto dolce 4f

Jalkio: Subbas 16f, Principal 8f, Violincello 8f

Yhdisteet: Kolme koppelia, kolme kuutiopaletta ja 'Tutti' Koneisto mekaaninen.

Anders Thulé tuli Ruotsista, ja sai Senaatin päätöksellä vuonna 1834 luvan rakentaa urkuja Suomessa ja asettui Kangasalle. Hänen poikansa *B. A. Thulé* rakensi itse 119 uudet urut. Ajan myötä nimi muuttui Kangasalan urkutehtaaksi. Yhteensä 863 urut.

Vpl. Pyhäjärven uruissa vuodelta 1903 olivat seuraavat 12 äänikertaa:

I sormio C-f3: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8'. Gedacht 8', Octava 4', Mixtur 3f

II sormio C-f3: Geig.principal 8', Flöjt harmonique 8', Aeoline 8', Flöjt octavante 4'

Jalkio C-d1: Subbass 16' ja Violincelle 8'

Yhdisteet: Manualkoppel I pedal, II pedal, Im octavkoppel, melodiakoppel, IIs paisutuskaapissa

Koneisto pneumaattinen Valangin tietojen mukaan olisi Zachariassenin urujen julkisivu säilytetty näihin urkuihin.

Molemmista uruissa oli melko samanlaiset äänikerat. Uudet urut tuhoutuivat kirkon palossa 1940.

Musakanlahden ja Noitermaan postileimat

Antti Hynnä

Luovutettujen alueiden postihistorian harrastaja

Tällä kertaa paneudumme Musakanlahden ja Noitermaan postileimoihin. Musakanlahdella toimi postipysäkki 1.4.1911-1940 sekä 15.5.1942-1944 välisinä aikoina. Musakanlahdella oli käytössä kaksi pysäkkileimaa, 3207.1 (R4, 29 mm, 11.8.11-31.12.34) sekä 3207.2 (R5, 37 mm, 17.10.42-15.4.44).

Väkisinkin kiinnittyi huomio tuon ensimmäisen leiman viimeisimpään tunnettuun leimausajan kohtaan, vaikkakin postipysäkki oli toiminnassa vuoteen 1940, niin viimeisin tunnettu leimaus on vuodelta 1934.

3207.1:n esimerkki ei ole järin edustava, koska leimasta on vain osa näkyvissä. Merkki kuuluu "Uuteen kotkamerkkisarjaan" ja sitä on painettu 45.820.300 kappaletta ja se esiintyy viitenä eri variaatioina, erot liittyvät hammastukseen sekä pieniin eroihin itse kuva-aiheessa. Tarkemmin asiaan on paneuduttu suomalaisissa postimerkkiluetteloissa (LaPe tai Norma).

Puolestaan 3207.2:n esimerkki on hieman näyttävämpi, alustana toimii "Leijonamalliin 1930" luokituttu 3½ mk:n oliivinvihreä merkkipari, painos 126 miljoonaa. Merkkiä alettiin painaa sota-aikana ja materiaalipulasta johdettua sitä on painettu kahdelle eri paperilaadulle ja taustapuolella on käytetty kolmenlaista eri liimoitusta. Lisäksi merkistä

tunnetaan kolme eri värisävyä.

Noitermaa onkin sitten hieman monimutkaisempi tapaus. Noitermaan postiasema oli toiminnassa 1.1.1897-1940 sekä 1.2.1942-1944. Postiasema on hieman monipuolisemmin varusteltu postitoimipaikka kuin edellä mainittu postipysäkki. Noitermaassa oli käytössä seuraavat leimat:

3208.1a, venäläisleima, 27 mm 8 lv *, 8.7.97-14.11.17, R3

3208.1b, venäjä poistettu, 27 mm, 8 lv *, 25.2.19-5.9.39, R2

3208.2, yksirenkainen, 24 mm, km, 7.5.42-8.6.44, R3

3208.3, R-leima, 12 ´ 15 mm, 12.4.07, R5

3208.4, varaleima, Postitoimisto, 19.7.23, R5

Edellä oleva saattaa vaikuttaa melko kryptiseltä, joten avataan hieman salakirjoitusta. Ensimmäinen sarake on leiman koodi, jota seuraa leiman tyyppi. Sen jälkeen tulee itse leimaa koskevaa tietoa, ensin leiman koko (pyöröleimoissa halkaisija), 8 lv tarkoittaa pystysuorien lohkoviihojen lukumäärää, * tarkoittaa sitä, että leiman keskellä olevan päiväyksen molemmin puolin on viisisakarainen tähti, km tarkoittaa, että päiväkymmen vuosiluvun jälkeen on leimauksen kellonaike. Lopuksi on esitetty tunnettujen leimausten aikajakso ja harvinaisuusaste (R1 yleinen, R5 hyvin harvinainen).

Venäläisleimoihin sekä Venäjä poistettu -leimoihin törmättiin jo Konnitsan yhteydessä, samoin kuin arvopostilähetyksissä käytettyyn R-leimaan.

Uutena leimatyyppinä on ns. yksirenkainen, kuvan perusteella on helppo havaita, mitä nimitys on peräisin.

Toisena uutena leimatyyppinä on varaleima, jotka poikkeuksetta kuuluvat harvinaisuusasteeseen R5, samoin kuin R-leimatkin. Nimensä mukaisesti ne olivat varaleimoja, kun varsinaiset leimat olivat esimerkiksi huollossa. Yleensä ne ovat pyöröleimoja, jossa lukee "Postitoimisto" tai muuta vastaavaa ja lisäksi postivirkailijat kirjoittivat leiman alle tai viereen käsin aseman nimen ja päiväyksen.

Leimasta 3208.1a esitetään esimerkki venäläistyypillisellä ehiöllä

(postikortti, johon on painettu merkin kuva, ei tarvitse erillistä postimerkkiä). Lisäksi pikkuerikoisuutena ehiöllä on violetti sensuurileima (leimaus 1916 eli 1. maailmansodan aikainen, sensori on tarkastanut sisällön).

Esimerkkinä leimasta 3208.1b esitetään kirjekuori varustettuna Noitermaan R-lipukkeella (tarkoittaa kirjattua lähetystä). Puolestaan leimasta 3208.2 esitetään sota-aikainen leima leikkeellä, merkinä ruskea 7 mk:n yleismerkki kuva-aiheenaan Helsingin Postitalo.

Leimat 3208.3 sekä 3208.4 ovat hyvin harvinaisia ja niitä ei kokoelmassani ole, eikä niiden kuvia löydy myöskään Anssi

Mikkolan nettisivuilta. Esitetään kuitenkin kirjallisuudesta (Matti Sipari: Arvoposti- ja kirjaamisleimat) skannattu Uusikirkon Halilan R-leima 3208.3.

Esimerkkinä varaleimasta esitetään Elisenvaaran varaleima 2002.8 12.1.21 päivätyllä postiosoituksella.

Toivottavasti tähän juttuun sirottelemani pikku yksityiskohdat muistakin kuin leimoista johdattelevat ainakin jonkin lukijoista tutustumaan postimerkkien mielenkiintoiseen maailmaan. Jos näin onnellisesti kävisi, niin takaan, että tekemisen puute ei ihan äkkiä yllättäisi, ei edes näin korona-aikaan.

3208.1a

3208.1b

KAKISALMEN SANOMAT

22.6.1935

Natikuti naa.

Mikä se semmoinen on? Se on juhannushaitarin ääni. Eräs korkeasti kunnioitettu virkaveljemme on merkinnyt sen yläolevalla – hänelle ominaisella – tavalla. Perinteiden mukaisesti kuuluu juhannushaitarin ääni juhannustunnelmaan, muun muassa. Kuuluuhan siihen tunnelmaan tosiaankin yhtä ja toista sellaistaikin, mikä voisi olla poissakin.

Mutta nyt emme halua sanoa mitään siitä, mikä saisi olla poissa juhannustunnelmasta. Jokainen juhannuksenviittäjä valitsee kuitenkin tunnelmansa ainekset itse. Ja parempi niin onkin. Tosin kuuluu siihen tunnelmaan monasti pakollisiakin aineksia ja eräs sellainen pakollinen aines on varsin useasti haitarin natikuti naa. Ja vatikuti vaa.

Puhuaksemme muista juhannustunnelmaan vaikuttavista seikoista on meidän ehdottomasti mainittava pilveilevä (usein vettävihmova) taivas ja mätät kokkopuut. Mutta suurin tekijä on pelko. No, mitä lempoa sillä on juhannuksen kanssa tekemistä? Mutta onpahan vain. Pelko rasittaa kuitenkin pääasiassa niitä, jotka ovat aikoneet juhannuksen todelta "viettä".

Tavalliset kansalaiset ottavat juhannuksen sään puolesta vastaan niinkuin muutkin päivät. Mutta herra paratkoon niitä, jotka viikkoja ja moniaita päiviä ennen juhannusta käpristelevät pelossa – pelossa, joka aiheutuu siitä tuleeko juhannukseksi kaunis sää. Jos tulee huono sää, ei juhannusta voida "viettä" ollenkaan. Silloin täytyy vain olla ja tappaa aikaa. Siinä se on – vanha inhimillinen nurinkurisuuus. Pilataan monta kaunista juhannuksenaluspäivää vaivaamalla mieltä arvelulla: tuleeko juhannukseksi kaunis vaiko ruma sää. Yhden häipyvän hetken takia tuhataan hermostuttavassa ajattelussa monta kaunista päivää.

Onneksi tällaisia kannunvalajia ei liene kuitenkaan paljon. Miehiä heidän joukossaan ei liene "senkään vertaa". Tarkoitamme aikamiehiä. Mutta sellaisia "miehiä", jotka ovat saaneet ensimmäiset haivenet leukaansa, kuuluu k.o. ryhmään luullaksemme paljon. Ja sehän on ymmärrettäväkin. Juhannus se on semmoinen juhla, jota ei vastaa tuhannen muuta. Ajatelkaapas, jos olisitte suunnitellut hilsunne kanssa "lenkin" kokkosaarella ja sitten tulisikin koiranilma pilamaan koko suunnitelman.

Onhan viimeainutussa taaüksessakin silti pieni toivomisen vara, sillä voisihan sitä tavata seuran talolla, jonne koko hoito sateen sattuessa siirrettäisiin. Mutta se ei ole ollenkaan saman tekevää. Seuran talolla osaa tanssia jokseenkin jokaisena sunnuntai-iltana ja siksi siinä lystissä ei ole "sitä joutakin". Ja kun on tullut varatuksi tuo juhannus – niin tuota – silloin kun pitäisi sanoa "se" lopullisesti. Eikö "sitä" voi sanoa sitten tanssiessa seuratalolla.

Ei niin millään. Siellä on semmoinen ruumiin ja hengen ahdistus, hikoilu ja hammasten kiristys, ettei siitä tunnuksesta tule kerta kaikkiaan mitään. Miten somaa tosiaankin olisi saarella vaikka tanssin lomassa pistäytyä ulkopuolella kokon valopiirin, rantalehdossa, valmistelemassa maaperää asialle. Miten helppoa olisikaan sitten paluumatkalla, aamuksen auringon loisteessa (juhannuksen aamu voi "sen" sanoa varsin hyvin auringon loisteessakin? Sanoa, että kuules... tuota kuules Hulta... ja niin pois päin. Ja sitten voisi niin turvallisella mielellä ottaa vastaan jälkikesän lyhenevät päivät ja pimenevät yöt. Niin, ja sitten ennen Mikon päivää tai joulua "se" voisi mennä lukkoon.

Mutta siihen välille mahtuisi niin, monta mukavaa hetkeä... voi pirskalet sentään.

Mutta uskokaa pois, että juhannukseksi tulee kaunis ilma. Kokko palaa roihuten saarella, haitari sanoo, että natikuti naa ja vatikuti vaa. Aina soi. Aina ja lakkaamatta. Aurinko ei tahdo malttaa mennä horisontin taa millään. Sitäkin vanhaa huvittaa katsella paukkuen palavaa kokkoa ja pyöräyttävää tanssin melskettä... ja Hultaa ja Eemeliä.

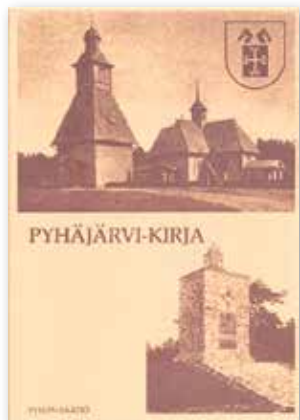
Eemeli hikoilee ja Hulta hymyilee. Kaulukset puristavat ja niska punottaa, mutta kukas sitä huomaisikaan. Siinä puolen yön nurkilla aurinko painuu horisontin taa vetäisemään pienet nokkatsat ja silloin Eemelillä ja Hultalla mennään. Mennään vain vähäksi aikaa kivelte rantalehtoon istumaan. Sille yhdelle ainoalle kivelte, joka koko kivikossa löytyy. Eihän siellä tosin tule sanotuksi oikeastaan mitään, mutta sitenkin on Eemelillä niin väljä ja hyvä olo. Sen jälkeen siirrytään "puhvettiin", ostetaan pari pulloa limonaattia ja munkki kummallekin. Sitten painutaan jälleen lavalle, jossa haitari soi kutsuvana. Miten se soikaan mukavasti. Kuulehan Hulta... kuuletko.

Haitari soi, että vatkuti vaa, kun Eemeli Hultansa tanssittaa.

Iloista juhannusta Hultalle, Eemelille ja kaikille muillekin, jotka ovat yhtä pitkällä kuin Hulta ja Eemeli – ynnä myös kaikille niille jotka ovat pääseet pitemmälle, tai ovat heistä jätessä.

Juko.

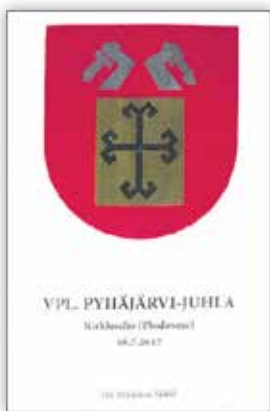
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kirjoja ja tuotteita:

Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika,
1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös murrenastaston selityksineen.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015
336 s. Hinta 40 €

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €

Laatokan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokan ympäri
Hinta 15 €

Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali.
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postitessa lähetyksiin
lisätään postituskulut.

Kaura- eli hapankiisseli

☐ Maria Eeva

Kaurakiisseliä voi tehdä joko hapattuna tai hapattamatta. Meidän suvussa on aina syöty hapattuna.

2 dl käsittelemättömiä kaurahiutaleita
1-½ l litraa vettä
½ pussia kuivahiivaa (jos haluaa hapattamattoman kiisselin, jätetään hiiva pois)

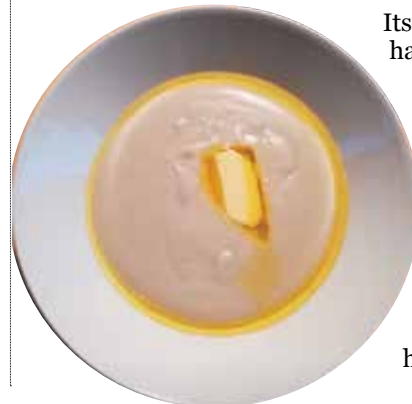
KUVAT MARIA EEVA

Seoksen annetaan hapattua suljetussa astiassa ainakin 2 vuorokautta, jonka jälkeen seos siivilöidään. Liemeen lisätään suolaa oman maun mukaan ja liemi keitetään kunnes kaurahiutaleiksi. Hapattamattomassa kiisselissä kaurahiutaleiden liottamiseen riittää yksi vuorokausi.

Vanhoina hyvinä aikoina, kun ihmisillä oli vielä leipäpääntö käytössä, leipäjuuri riitti hapattamiseen ja kiisseli hapattamiseen ja alkuvaiheessa kaurahiutaleet ja vesi laitettiin suoraan tiinuu. Hapattamiseen voidaan tänäpäivänä käyttää myös aitoon juuren tehtyä leipäpääntöä.

Itse keittäminen voi olla haastavaa, sillä kiisseli ottaa helposti kattilan pohjaan kiinni.

Kiisseli nautitaan ison voisilmän ja kylmän maidon kera heti kuumana. Kiisselin voi myös lämmitellä voissa ja on tosi herkkaa.

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita

Pyhäjärvi Vpl. vaakunapaita

Vanhan varaston loppuunmyynti: T-paita valkoinen pyöreällä tai V-aukolla, helmenharmaa vain pyöreällä kaula-aukolla. Hinta 7 €/paita ja kaksi paitaa 10 €:lla.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi,

kuvattu vuosina 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärsisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €

Seuran 60-vuotis-historiikki (2017)
Hinta 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.

Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki
Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postitessa lähetyksiin
lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

Iiris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita

sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postikulut.

Tilaukset: säätiön asiamieheltä

Tilaa Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni

Lahjaksi

Osoitteenmuutos

Kestotilaus

1 vuosi

Irtonumero

Tilauhinnat 2020:

kotimaan ja

ulkomaille
35 €/vuosi

Postimerkki
1,60 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postin ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postin ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro